

OLAV

Knut W. Ruyter, s. 4

Blendverk om menneskerettighetene

Gunnel Vallquist, s. 9

Per-Arne Bodins bok "Världen som ikon"

P.E. Paul, s. 10

Vatikanets østpolitikk

Sidsel Høye Haugan, s. 11

Frans av Assisi - den personifiserte bønn

Unge Norske Katolikers Forbunds høring, s. 13

Chile ingen rettsstat!

Pavebesøket, s. 20

Overraskende velvilje

ST. OLAV

Påkrevet utidighet

mensjoneres - hverken av oss katolikker, eller av andre. Kanskje er det også nyttig å minne om at den katolske kirke er adskillig mer enn paven, for å si det litt sleivete, og at uenighet ikke er noe nytt i Kirkens lange historie. Også på apostlenes tid diskuterte man på kammeret.

Etiketter er greie når det gjelder merking av ting, men ikke så tjenlige når det gjelder karakterisering av mennesker. De færreste mennesker er entydige standardutgaver. Det gjelder også for paver, og ganske særlig for den nåværende. Den samme Johannes Paul II som ansees som høyst konservativ når det gjelder f. eks. synet på kvinners plass i kirken, er en både frittalende og uredd "påtaler" av brudd på menneskerettighetene - enten de skjer til høyre eller til venstre i det politiske landskap, i fattige eller rike land. Hans sosialencyklika *Sollicitudo rei socialis* fra 1987 er velgjørende lesning i så måte.

Pavens pastoralreiser er langt på vei også menneskerettighetsreiser. Han forkynner det glade budskap om Guds frelse, men ikke alt han sier i forlengelse av dette budskap gjør alle - og da særlig statsmenn og makthavere - like glade. Følgende ord til daværende president Stroebner under besøket i Paraguay i fjor kan tjene som eksempel: "Politikken har en grunnleggende etisk dimensjon . . . og dere som styrer, skjøtter deres oppgave best gjennom

en virksom og våken administrasjon som ser til at rettighetene til de mest underpriviligerte blir respektert ." Og - som om ikke det var tilstrekkelig klar tiltale mot den institusjonaliserte uansvarlighet i en beinhard diktatur- og korrupsjonsstat: " Hva er offentlig moral annet enn det å skape rom innen det politiske samfunn for idealer som rettferd, fred, frihet og deltakelse?" Den garvede diktator rødmet neppe ved slik tale, men man mer enn aner fattigfolks, det vil si flertallets, tause applaus.

Mot denne bakgrunn velger vi å tolke Aftenpostens ord i et intervju med biskop Gerhard Schwenzer nylig om at "paven er blitt beskyldt for . . . sympati med tvilsomme autoritære regimer i Sør-Amerika?" som en invitt til et dementi snarere enn et egentlig spørsmål. Eller er norsk presse så dårlig informert? Dementiet kom da også fra biskop Schwenzer, men det tåler gjentagelse og understreking. Og kan underbygges med en dokumentasjon som ville sprengte St.Olavs spalter.

I nesten 11 år har den polske pave utrettelig og på svært så apostolisk vis, nemlig "i tide og utide", som hans navnebror Paulus sier, talt menneskeverdets sak i en verden som sårt trenger slik tale. Denne høyst påkrevde "utidighet" er også et trekk - og langt fra det minst viktige - ved den mangslungne kirkeleder Johannes Paul II. UKJ

Mangt kan sies om kirkelederen pave Johannes Paul II . Og mangt ble da også sagt under en temadag nylig om "Den romersk-katolske kirke - verdenskirke og kirke i Norge" arrangert av Universitetets teologiske fakultet i samarbeid med Kirkeakademiet i Oslo. En rekke talere - katolske og lutherske i fredelig blanding - tok for seg forskjellige sider ved den katolske kirke for å ajourføre "folk" før pavebesøket i juni.

Her var nyttig opplysning, men også klare standpunkter - til dels med skarp brodd. Ankepunktene mot paven var stort sett de samme som St.Olavs lesere kjenner fra kommentarer og nyhetsnotiser i bladets spalter: tiltagende og utidig sentralisering, langsom økumenikk og stillstand i "kvinnespørsmål". Det er viktig at disse sakene blir tatt opp, men like viktig at de ikke overdi-

Hymne til heilagtorsdag

Vår Gud frå æva, høge drott,
som fridom ned til folki bar;
så sigerveg til himmelslott
me fylgjer dine fotefar.

Høgt yver sol og stjernehav
di krune skin i glans og glod.
Gud Fader sjølv deg makti gav
å styra der si heilag-tjod.

For deg din skapning bøygjer seg
i helheim, jord og himmeltjeld,
og kvar ei tunge prisar deg
som tendrar no på jord din eld.

Og englar skjelv når dei fær sjå
kor brått vår lagnad hev seg snudd;
no syndugt kjøt kann reinleik få
av kjøtet som hjå oss hev budd.

Ver gleda vår i Himmerik
og løni vår hjå Fader din,
du allheims drott som vart oss lik
eg enno i din lekam skin!

Ved foteskamlen din me bed
deg løysa oss frå synd og skam.
Lyft hjarro upp til ljøs og fred,
leid oss til himlen miskunnsam!

Og når du kjem i skyi att,
straff ikkje oss i vreide då,
men gjev oss av din nådeskatt
og la oss livsens krune få!

Me hyller deg på denne dag:
Heil deg, vår Krist, i sigerskrud!
Med alle jordheims folkeslag
me prisar deg, Trieinig Gud!

Vår reisende pave. I år: Norden, Spania, Sør-Korea og Indonesia

Det foreligger nå faste planer for Johannes Paul II's fire pastorale reiser i 1989. I april-mai besøker han for femte gang Afrika. Her står Zambia, Madagaskar og Malawi på programmet, muligens kan Angola og eventuelt Sør-Afrika komme med.

I juni kommer paven som bekjent til

Danmark, Norge, Sverige, Finland og Island. I august deltar han ved et internasjonalt ungdomsmøte i Santiago de Compostela i Spania.

I september-oktober går turen på nytt til Sør-Korea, der paven skal delta i den eukaristiske verdenskongress. Endelig vil Indonesia og eventuelt Macao være mulige reisemål.

KATOLSK ORIENTERING

Kirken på Filippinene: Fundamentalister skaper vanskeligheter

Romersk-katolske biskoper på Filippinene håper å kunne demme opp for en økende innflytelse fra protestantiske fundamentalistiske kirkesamfunn ved å oppmuntre til dannelse av flere kristne basismenigheter. I et pastoralbrev har biskopene anklaget

4 Knut W. Ruyter: Blendverk om menneskerettighetene

I de senere år har det vært mye snakk om menneskerettigheter i Mellom-Amerika. Mens media og politikere fokuserer sin oppmerksomhet på Nicaragua og El Salvador – og forteller hverandre hvor lite den annen part vet om den «virkelige» situasjonen – finnes et annet lite land i regionen hvor menneskerettighetene brytes med ufattelig omfang og brutalitet. Amnesty, kirkene – og andre organisasjoner – viser at dette landet kan framvise det aller verste rulleblad når det gjelder menneskerettighetene. Landet er *Guatemala*. Her er situasjonen skremmende med en særdeles fattig og utsatt indianerbefolkning. Det finnes noen få skimmer av håp, blant annet et vaklende demokrati og en katolsk kirke som nå tør ta til motmæle offentlig og kreve en jordreform.

Menneskerettighetssituasjonen i Guatemala

Siden militæret overtok styringen i 1954, er over 100 000 sivile blitt myrdet vilkårlig i dette lille landet. Det er et forsiktig anslag. Mer enn halvparten av disse drapene har funnet sted i løpet av de siste ti årene. De aller fleste drap utføres av hæren eller av høyreekstremistiske dødsskvadroner.

Noen anslår at så mange som 72 000 indianere er blitt massakrert siden 1980. I løpet av 1982 og 1983 overfalt hæren minst én indianerlandsby i uken. I de siste få år har hæren ødelagt 444 landsbyer.

38 000 guatemalere har «forsvunnet» i de siste tjue år uten nevneverdig oppmerksomhet fra media eller styresmakter. Sakene forblir uopplært. Sammenlignet med resten av Latin-Amerika har

Guatemala 40% av det totale antall uopplærte «forsvinninger»! Landarbeidere er ikke de eneste ofre. Ved San Carlos universitetet i hovedstaden ble over 600 lærere og studenter drept eller «forsvant» i 1984 og 1985. Hæren snikmyrdet tre universitetsrektorer i løpet av en toårs periode.

I tillegg kommer andre brudd på menneskerettighetene. Nesten hele befolkningen lever i fattigdom, mer enn halvparten i ekstrem fattigdom. Nesten en halv million landarbeidere har mistet sine landområder: 70% av den dyrkbare mark eies av 4% av befolkningen, det meste av utenlandske kapitalinteresser med det nord-amerikanske selskapet *United Fruit* som det største. Nesten halve befolkningen er arbeidsløs. Fire av fem barn er feilernært; over 30 000 barn dør av sultrelaterte sykdommer hvert år.

De aller fleste helsestasjoner ligger i hovedstaden (80%), mens mer enn 60% av befolkningen bor i landområdene. Gjennomsnittsalderen for den indianske delen av befolkningen er 41 år, og barnedødeligheten er stor.

Det er blitt hevdet at brudd på menneskerettighetene opphørte etter valget av en sivil regjering i 1986, men svært lite tyder på det. Noen forbedringer kunne skimtes i byområder: større pressefrihet, mer aktive fagforeninger og menneskerettighetsgrupper (så som GAM), og offentlige demonstrasjoner var tillatt. Men på landsbygda forble situasjonen uforandret. Regjeringen tillater fortsatt ikke Røde Kors å arbeide i landet, og nyere rapporter viser at brudd på menneskerettighetene i 1987-88 var større enn i 1985-86, og at antall drepte og forsvunne øker igjen. Nærmere tusen personer ble drept og kidnappet i 1988, de aller fleste av militæret eller de forhatte selvforsvarsstyrkene PAC – Patrullas de Auto-defensa Civil. (Se FN rapport, Americas Watch).

I slutten av november 1988 ble alle 36 voksne menn i landsbyen Aguacate bortført, torturert og drept. Likene ble funnet 60 kilometer borte i en massegrav. Hæren legger skylden på geriljaen, mens bl.a. padre Andres Giron hevder at hæren selv står bak massakren som et ledd i en organisert kampanje for å skremme bøndene fra å støtte geriljaen. Bare i dette enkeltstående tilfelle etterlater «kampanjen» 93 farløse, enker og bestemødre.

Hvorfor undertrykkelse?

Forfedrene til dagens indianere i Guatemala, maya-indianerne, hadde en gang en bemerkelsesverdig høytstående kultur og sivilisasjon, som nådde sitt høydepunkt i perioden 200-900 e. Kr. Omkring år 900 ble imidlertid mayabyene

de nye kirkene for å forkynne en lære som inneholder alvorlige feil.

Biskopene hevder også at fundamentalistene bevisst utnytter svakheter i Den katolske kirkes organisasjon på Filippinene, der mange av de katolske menigheter er så store at det ikke kan bli noe nært forhold mellom soknepresten og flertallet av hans soknebarn. NØP

Kirkeledere går imot luksus-turisme I et hyrdebrev har Øst-Indias romersk-katolske patriark sammen med erkebiskopen av Goa rådet menigheter og kirkelige institusjoner til å avstå fra donasjoner eller reklameinntekter fra grupper som oppmuntrer til luksus-turisme, overdreven bruk av tobakk og alkohol, abort/kunstig befolkningsbegrensning.

I samme brev tar erkebiskopen til orde for at store deler av kirkens landleiendommer skal bli solgt til de fattige.

Goa var lenge et av handels-sentrene på Indias østkyst. Nå er imidlertid turist-industrien delstatens viktigste inntektskilde. Den katolske kirke er meget kritisk til den samfunnsutvikling som følger i kjølvannet av masseturismen. NØP

plutselig og uforklarlig forlatt. Ved den spanske erobringen av Guatemala (1523-25) var indianerne underlagt et meksikansk folk. Helt siden kolonisateurerne kom til Guatemala, er indianerne blitt undertrykt av ladinos, d.v.s. hvite eller mestiser av spansk avstamning.

Selv om kolonien fikk sin uavhengighet fra spansk herredømme i 1821, fikk det liten betydning for indianerne. De spanske etterkommere førte koloniarven videre med fortsatt politisk, økonomisk og kulturell undertrykking.

Tidlig i dette århundret begynte det amerikanske selskapet United Fruit å konkurrere med de spanske etterkommere om herredømme over områder og fikk kontroll over store landområder og derved også økonomiske og politiske infrastrukturer. Denne dominansen var så overveldende at den gikk under nav-

net «Blekkspruten». Blekkspruten hadde en finger i alt og dominerte regionen gjennom kontrollerte diktatorer.

I 1944 tvang imidlertid en politisk koalisjon av ladinos den sittende diktator til å trekke seg tilbake og etablerte en demokratisk regjering. Det ble holdt frie valg, og det ble innført ytringsfrihet. Under president Arbenz i 1950-årene ble det nesten innført en omfattende jordreform. Regjeringen eksproprierte brakk jord på de store godsene og over 100 000 bønder ble tildelt dyrkjingsjord. Men United Fruit, som eide mer enn 2 millioner mål dyrkbar jord, motsatte seg regjeringens plan om å tilbakeføre ubenyttet land til bøndene, beskyldte regjeringen for kommunisme og overbeviste CIA om å styrte regjeringen i 1954.

Fra 1954 til 1985 ble Guatemala styrt av vekslende militærdiktatorer.

De militære ble støttet av de spanske etterkommere og godseiere og av USAs regjering, unntatt under Carters regjeringsperiode. I løpet av det første tiåret hadde militæret også støtte av den katolske kirke, som bl.a. oppfordret sine misjonærer til å undervise indianerne om kommunismens ondskap. I åtti-årene fikk de militære støtte av en voksende evangelikal protestantisk bevegelse.

Som protest mot undertrykkelse og føydale eierforhold, ble det dannet geriljagrupper for å bekjempe ledende undertrykkere. I 1982 ble geriljastyrkene forenet i *Unidad Revolucionaria Nacional Guatemalteca*. Men motstand kom etterhvert også fra den katolske kirke som stadig sterkere tok parti for de undertrykte bønder og indianere. Mens katolikker preket de fattiges frigjøring, preket de evangelikale underordning. Noen evangelikale ledere er også kjent som angivere for dødsskvadronene.

Fra og med 1978, og særlig under den

Forfedrene til dagens indianere i Guatemala, maya-indianerne, hadde en gang en bemerkelsesverdig høytstående kultur og sivilisasjon, som nådde sitt høydepunkt i perioden 200-900 e. Kr. Her et imponerende mayatempel.

evangelikale general Montt, ble krigføringen mot geriljaen intensivert. Hæren innledet et systematisk forsøk på å ødelegge den indianske kultur og de indianske folk. Indianerne, som utgjør majoriteten av innbyggerne, var, for å sitere general Montt, «gudløse og undergravende». Mens hans tropper raserte indianske landsbyer, ble preknene til denne gale evangelikale diktator hver søndag overført i fjernsyn eller radio, hvor han talte om rettferdigjørelsen og synden, om Sodoma og Gomorra og om den

Guatemala

– tall og fakta

Areal:

108 899 km²

Hovedstad:

Ciudad Guatemala

Befolkning:

8,4 millioner, hvorav ca. 60% er indianere

Språk:

Spansk og flere indianske språk

Religion:

De aller fleste er katolikker, men mange protestantiske kirkesamfunn er representert

Arbeidsløshet: 46%

Gjennomsnittlig levealder:

59 år; blant indianere 41 år

Analfabetisme:

Ladinos 35%, indianere 60%

Viktigste eksportartikler:

kaffe, bananer, bomull

Befruktning og rettsvern

Med Georg Apenes som en av pådriverne, har Europarådet i Strasbourg vedtatt å anbefale at det juridiske vernet som skal gis befruktete menneskeegg, må eksistere fra befruktningen har funnet sted. Vedtaket er ikke bindende for rådets 22 medlemsland, men det vil danne et utgangspunkt når Europas land skal lage nasjonale lover. . .

Avansert genteknologi, muligheter for kunstig befruktning og en abortlov som har fra-

tatt menneskerettsbeskyttelse i livets startfase, utgjør tilsammen en uhyggelig trussel mot selve vårt menneskesyn. . . Stortinget er i ferd med å forberede en lov som regulerer bruk av genteknologi på planter, dyr og mennesker. Forskningen på dette området gir muligens positive muligheter til å forbedre helse tilbud og landbruk. Men vi bør trå uhyre varsomt. Satt på spissen bør vi heller stå stille enn risikere feiltrinn, skriver Fredrikstad Blad på lederplass.

Menneskerettigheter — og kirkelige organisasjoner

«Kirken og de kirkelige organisasjoner når meget vidt og har derfor en viktig rolle å spille i arbeidet for å skape økt respekt for menneskerettighetene omkring i verden», sier Ole Peter Kolby, Utenriksdepartementets spesialrådgiver angående menneskerettighetene.

6

guddommelige ordre til å ødelegge alt det onde som herjet i landet.

Men torturen og terroren har ikke stoppet etter at Guatemala igjen fikk en demokratisk regjering i 1986 med kristeligdemokraten Mario Vinico Cerezo som president. Det militære synes å tillate en sivil regjering for å bedre forholdet til utlandet og for å få større militære bevilgninger fra USA. Men kristeligdemokratenes parti måtte akseptere noen tøffe betingelser: 1) ikke gå til rettsak mot hærens offiserer for brudd mot menneskerettighetene, 2) ikke innlede jordreformer, 3) ikke blande seg inn i den økonomiske styring av landet. Mer vingeklippet kan et demokratisk valgt statsoverhode vanskelig bli! Hærens plan virket, utrolig nok. I 1986 fikk Guatemala \$200 millioner. Og gradvis og i smug begynte USAs hær å sende våpen for å «hjelp» hæren i Guatemala til å bekjempe geriljaen og den indianske befolkningen. Ironisk nok er hæren i ferd med å vokse seg enda sterkere under en sivil regjering enn under militært styre.

Mange amerikanske bedrifter holdt liv i hæren fra 1977 og frem til 1985 da USA-kongressen nektet å sende våpen til Guatemala på grunn av omfattende og alvorlige brudd på menneskerettighetene.

Det hersker likevel ikke mye tvil om at våpen blir sendt hemmelig til Guatemala, til tross for offisiell retorikk og dementier. I 1982 priste Reagan general Montt som «en mann av stor personlig integritet, med et brennende ønske om å innføre demokratiet». Samme år sendte USA 10 M-41 stridsvogner hemmelig til hæren i Guatemala, samt 23 helikoptre — som senere ble brukt i raids mot indianerlandsbyer for å massakrere innbyggerne. I mellomtiden har hæren i Guatemala vist sin takknemlighet ved å sende amerikanske våpen videre til con-

"Ropet om land er uten tvil det høyeste, det mest iherdige og desperate rop som runger i Guatemala." Slik innledes hyrdebrevet som slår til lyd for en jordreform i landet.

tras-styrkene. Alt dette — og mer — er dokumentert i Tower-kommisjonens rapport.

Grunn til håp?

Finnes det noen grunn til å håpe at forholdene i Guatemala vil forbedre seg? Landet har riktignok en sivil president som, til tross for alle begrensninger, ønsker å sette en stopper for brudd på menneskerettighetene, bl.a. har han oppløst mange høyreekstremistiske paramilitære grupper og tatt de første skritt mot rettsforfølgelsen av noen av dem som har vært engasjert i dødsskvadronene. Det demokratiske styret har tydeligvis ført til forbedringer i helseministeriet og i undervisningsdepartementet, hvor det bl.a. er tatt kontakt med den katolske

kirke for å utarbeide alfabetiseringsprogram over radio.

President Cerezo har tatt visse forsiktige skritt mot nasjonal forsoning, men er av den grunn stadig utsatt for kupp-trusler. Han er realistisk nok til å vite at han balanserer på en syltynn line, men synes modig nok til å ville bringe Guatemala ut av uføret.

Hvis president Cerezo og kristeligdemokratene kan vinne bred støtte, kan de lykkes med å endre forholdene. Denne støtte kunne komme fra tre kilder:

Nabolandene i Mellom-Amerika. I løpet av 1987-88 har Cerezo forsøkt å oppnå avtaler med andre statsledere i Mellom-Amerika (Esquipulas II). Selv om han mistet velvilje hos Reagan-administrasjonen ved å være vertskap for

«De kirkelige organisasjoner kan også spille en viktig rolle når det gjelder å skape en bred opinion mot krenkelser. Når det gjelder Sør-Afrika, har kirkelige organisasjoner vært helt sentrale i den internasjonale opinionsdannelse. Vi vet at en våken internasjonal opinion er viktig. Nesten alle land ønsker å ha et godt internasjonalt omdømme.

Det er heldigvis en rekke eksempler på at politiske fanger er blitt løslatt på grunn av internasjonalt press. Dessverre er det få eksempler på at et land har lagt om sin generelle politikk på grunn av slikt press. Det må imidlertid ikke få oss til å gi opp.»

FRA KIRKE OG KULTUR

Ord, ord, ord...

«Samtalen i Fjernsynet er blitt drept.» sier Petter Nome, «først og fremst av politikerne som ikke har noe å si, men som bruker mange ord på å si det.»

FÆDRELANDSVENNEN

7

fredsforhandlinger i Mellom-Amerika, er den mulige gevinst i regional støtte viktigere enn USAs straffetiltak. (USA reduserte den militære støtte med \$ 5 millioner dollar i 1987, men indianerne var ikke lei seg for det)! Likevel må det fastslås at fredsavtalen har gitt ytterst magre resultater på tampen av 1988 (se LAID 4/88, 9-10).

USA. Fra 1977 til 1980 i Carters presidentperiode ville den amerikanske regjering ha stilt seg støttende til ethvert forsøk på å forbedre menneskerettighets-situasjonen. Nå setter mange sin lit til at den nyalgte president George Bush vil vende tilbake til en slik politikk, men mye tyder på at han vil fortsette i Reagans fotspor om enn i mer moderate former i takt med en demokratisk kontrollert Kongress og internasjonalt tøvær mellom supermaktene.

Kirken. Under de første reformforsøkene i 1944 hadde den romersk-katolske kirke ikke gått gjennom sin egen bevisstgjøring. Den var mer en del av problemet enn løsningen. Som en følge av Det Annet Vatikankonsil (1962-65) og den latinamerikanske bispekonferanses møte i Medellín i 1968, har den katolske kirke gradvis tatt parti for de fattige og undertrykte, men det har kostet: Tusenvis av prester, kateketer, søstre og andre kirkelige medarbeidere er blitt drept eller er «forsvunnet».

Kirken har begynt å gjøre noe. Den tilbyr de fattige utdanning, yrkesopplæring, helsetiltak og inntektsskapende virksomheter. Ofte skjer dette i samarbeid med utenlandske, humanitære organisasjoner.

Fra norsk side er særlig Norsk Folkehjelp engasjert med over tretti prosjekter, fra boligbygging via helsesentra til små produksjonsprosjekter for enker og forældreløse. Redd Barna og Kirkens Nødhjelp har lignende prosjekter, og de sam-

arbeider ofte med den katolske kirkes lokale kommisjoner for sosialt arbeid. Caritas Norge gjennomfører f.eks. et drikkevannsprosjekt med organisasjonen Agua del Pueblo i Quezaltenango i samarbeid med den indianske befolkningen og planlegger å utvide arbeidet.

Men bevisstgjøring av urbefolkningen er ikke ufarlig i Guatemala. Ledere for et lokalsamfunn kan lett falle som ofre for militærets straffereaksjoner. Det gjør at bistandsarbeid må gjøres med et våkent øye og utføres med et utvidet ansvar for å forsvare menneskerettighetene.

Lite er blitt gjort fra myndighetenes side for å få i gang en nasjonal dialog slik fredsavtalen forutsatte, men kirken sammenkalte til en dialog der 53 av landets 107 grupperinger/organisasjoner deltok. Men de mektige interessegruppene fra hæren, næringslivet og borger-skapet reserverer seg mot å delta!

«El clamor de la tierra» — et hyrdebrev

Men kirken gjør mer, og det kommer sjelden fram i norsk presse. Siste år meldte den seg på banen som rådgiver for å gjennomføre en jordreform: Det vakte berettiget oppsikt da et hyrdebrev med tittelen «El clamor de la tierra» — «kravet om jord» ble sendt ut.

Hyrdebrevet har klare forløpere — bl.a. har den innflytelsesrike brasilianske bispekonferansen skrevet et slikt hyrdebrev og selv stilt 180 000 hektar jord til rådighet for jordreformen.

«Ropet om land er uten tvil det høyeste, det mest iherdige og desperate rop som runger utover Guatemala». Slik innledes hyrdebrevet som munner ut i en klar oppfordring om jordreform, om rettferdig fordeling av landområdene til beste for de undertrykte og fattige bondene. Brevet har tre avsnitt. Det første er en situasjonsbeskrivelse som avdekker «fattigdommens umenneskelige ansikt»

og beskriver den som «syndig og urettferdig», og hvor det sies med rene ord at «mangelen på jord er bakgrunnen for alle sosiale problemer i vårt land», så som marginalisering, utnyttning, vold, flytting til byene. Biskopene understreker at bondene har rett til å protestere og minnes samtidig nedslaktingen av 100 kechi-indianere i Panzos i Alta Verapaz som protesterte mot at deres små oppdyrkede jordstykker ble beslaglagt. Det andre avsnittet belyser det kristne eien-domssyn ut fra teologien og fra kirkens tradisjon. Det tredje avsnittet trekker pastorale konklusjoner, som fordømmer situasjonen og mangelen på rettssikkerhet for bondene.

Biskopene oppfordrer til solidaritet og helhetlig utvikling og maner til «nødvendige og presserende sosiale forandringer». De etterlyser en jordreform basert på rettferdig fordeling av jorden, legal overføring av jord som er blitt dyrket av bønder i årevis, rettssikkerhet for bønder, rettferdige lønninger og priser, adekvat jordbruksutdanning, tilgang til markedene, skattelegging av godseiere og forsikringsordninger for bondene. «Vi krever at disse forandringer må innføres snarest mulig».

Det er første gang på 25 år at noen våger å stå fram offentlig for å kreve en jordreform. Siste gang førte det til invasjon av amerikanske styrker og militærkupp — og mange guatemalere ble drept i eksil, mens undertrykkelsen øket i omfang og brutalitet.

President Cerezo har ikke ønsket å ta initiativ til en jordreform og har også uttalt at det ville være umulig i et demokratisk land! De katolske biskopers hyrdebrev utfordrer regjeringens politikk og har utløst en livlig og hektisk debatt i Guatemala. Avisene virker som talerør for alle parter. Som i Brasil organiserer konservative og reaksjonære krefter seg

Sult for matvareprodusentene!

Kvinner og barn står for 80% av Afrikas matvareproduksjon. Likevel er det nettopp kvinner og barn på landsbygda som må lide mest p.g.a. matmangelen i de fleste afrikanske land, fremgår det av en rapport som nylig ble offentliggjort av UNICEF, FN's barneorganisasjon. Ifølge rapporten blir matvarene fratatt produsentene og transportert til byene der de selges til sterkt reduserte priser — til den privilegerte befolkningen. NØP

Tunisia: Kirken i tilbakegang

For tretti år siden hadde Tunisia to hundre tusen katolikker, i dag er tallet ti tusen. Tunisia er som kjent en sterk muslimsk stat, men var også det første muslimske land som opprettet diplomatisk forbindelse med Vatikanet.

CATHOLIC HERALD

Kritisk resonans

Innenkirkelige stridigheter som f. eks. Kölner-erklæringen der en rekke teoliger nylig kom med skarp kritikk av paven og kuriens politikk, fører ifølge biskop Ludwig Averkamp av Osnabrück til bred, kritisk resonans i almenheten. I et intervju for en tid siden bekreftet biskop Averkamp at de tyske biskoper mener det er legitimt å diskutere om-

8

til forsvar for tradisjon, familie og eien-
dom, som det så besnærende heter, med
klare linjer til store kapitalinteresser og
Moral Majority. Mens småbrukernes or-
ganisasjoner støtter forslaget helhjertet
og øyner et håp om bedre livsvilkår.
Men det føles for mange som den evige
kamp mellom Goliath og David.

Og mye blir ved det gamle

Mens de forskjellige parter venter og
håper på en politisk løsning, synes mye
av det som skjer i Guatemala håpløst og
tragisk. Indianerne forblir i en situasjon
hvor de alltid synes å måtte trekke det
korteste strå — fanget mellom geriljaen
og hæren. Geriljaen fortsetter å plage
landsbyene: de raner, skaper uro og re-

krutterer med våpenmakt. Hæren — og
den beryktede sivilgarden — fortsetter å
følge i geriljaens fotspor: soldatene raider
landsbyer, beskylder innbyggerne for å
samarbeide med geriljaen og dreper så
folk for å statuere eksempel og ødelegger
landsbyen. Indianerne selv er sikre på at
«øvrigheten» har planer om å utrydde
dem.

Indianere som overlever massakre,
forteller forferdelige historier: om babyer
som kastes i luften og skytes som leir-
duer; tenåringsgutter som overdynkes
med bensin og brennes, mens foreldrene
tvinges til å grave deres grav; om sivil-
garden som tvangsutskriver indianere fra
forskjellige stammer og sender dem mot
hverandre i ly av mørket fordi de tror at

de bekjemper geriljaen; om hæren som
ved hjelp av prostituerte sprer AIDS
bevisst for å utrydde indianerne. Prester,
helsearbeidere eller studenter som hjelper
indianerne og offentliggjør deres situa-
sjon, fortsetter «å forsvinne».

Kanskje ikke så rart at indianerne — i
møte med denne totale kynisme — er
sikre på at planen er å utrydde dem.

Anbefalt lesning til studiegrupper/sko-
leundervisning (beregnet på ungdoms-
skoletrinnet):

*Vi var her først. Et hefte om indianerne i
Guatemala.* Av Richard Edvardsen. Ut-
gitt av Kirkens Nødhjelp. 1988.

Utryddelse av liv — mennesker, dyr
og skoger

*Millioner av trær raseses, og dyr drepes i
regnskogene i Amazonas i Brasil. Bak
odeleggelsene står titusener av kvegfår-
mere, nybyggere, tommerhuggere og folk
på jakt etter gull. Det går også ut over
mennesker i området: Et stort antall in-
dianere er døde på grunn av forurensning
av elver og sjøer (bland annet av kvikk-
solv og diesel-olje).*

Man regner med at både indianerstam-
mer og alt dyreliv i Amazonas' regnsko-
ger vil forsvinne i løpet av 20 år.

Den brasilianske bispekonferanse hev-
der at flere biskoper og andre fremtre-
dende katolikker blir truet på livet fordi
de motsetter seg den totale ødeleggelse av
store landområder. CATHOLIC HERALD

Økende vold i Brasil

*Voldsbruken øker i Brasil, sier den tyske
munken Beda Vickermann etter en lengre
rundreise i det største landet i Latin-
Amerika. Det dreier seg på den ene siden om
"vold ovenfra" gjennom en kobling av politi,
"dødsskvadroner" og "rusgiftbänder", på den
annen side øker "volden nedenfra" som følge
av tiltagende sosial nød og elendighet i de
brede befolkningslag.* KNA

Vi gjorde det samme!

«Vi gjorde alt det vi sa at vi ikke skulle
gjøre!» Det var Reiulf Steens ord da han i
en samtale med UKE-Adressa uttalte seg
om olje-Norges økonomiske tilstand:

«Ti år for vi selv fikk oljen, lo vi av land
som Mexico og Venezuela som brukte
inntektene på fin fransk konjakk og dyre
importerte biler. Så gjorde vi det samme!»

Kriser — en del av livet

«Våre plager skal ikke alltid gjøres til
psykiatri,» sier psykiater Jarl Jorstad til
Aftenposten. «Men enten det gjelder van-
lige hverdagslige «nerver» eller mer alvor-
lige kriser, bør man ta dem som et signal
til å stanse opp, føle på det som er vondt
og vanskelig, og se på grunnen til at vi har
det slik.

Kriser og nerveproblemer er en del av
livet, og en skal ikke alltid dra seg selv
etter håret og koble ut det vonde. Kriser
kan også bli utgangspunkt for forandring,
slik at vi kan komme videre.

Det er viktig at man åpner seg for noen,
gir luft til det som plager en. Hvis flere
gjorde det, og vi var mer lydhøre for
hverandre, ville det være mindre behov for
faglig hjelp.»

stridte spørsmål i Kirken, men han hevdet også at kritikken i slike tilfeller ofte er for kategorisk, og at det kreves mer differensierte og omfattende svar. Akkurat det poenget blir oftest borte i den offentlige debatt, mente biskopen, som understreket de tyske biskopers vilje til dialog innen Tyskland og til dialog med Roma.

KNA

Om kirkegang og prestemangel

I bispedømmet Osnabrück i Vest-Tyskland går 25% av katolikkene jevnlig i kirken - i tall er det 247.000 av 890.000. I 1966 var tallet på kirkegjengere 367.000. I alt 54 av bispedømmets 367 menigheter er for tiden uten fast prest. Ifølge biskopen av Osnabrück, Ludwig Averkamp, ligger løsningen

på prestemangelen ikke i opphevelse av sølibatet for prester, men heller i en styrking av de bestående tjenester, som f. eks. diakonatet. Men minst like viktig er det ifølge biskopen at hver enkelt troende gjenoppdager sitt personlige ansvar som kristen i en "åndelig diaspora".

KNA

Per-Arne Bodins bok "Världen som ikon"

9

- For en lesverdig bok! skriver *Gunnel Vallquist* i denne anmeldelsen av *Världen som ikon* av *Per-Arne Bodin*. Med utgangspunkt i ikonenes teologi og ortodoks kirkehistorie og liturgisk tradisjon trekker Bodin tråder til den totalitære kommunisme, det sovjetiske samfunn og til russisk litteratur. - Helhetsinntrykket blir en sterk bevissthet om den sentrale og bærende rolle de religiøse grunntrekk spiller i et folks historie, på alle plan, skriver vår anmelder.

- Verden som ikon - hvilken utmerket tittel på en bok om det ortodokse Russland! Og for en lesverdig bok! Per-Arne Bodin åpner en verden for oss, til dels eksotisk fremmed, men til dels også hemmelighetsfullt beslektet; en verden som forløbige er svært lite kjent i vårt kulturmiljø, men som mer enn noen gang tidligere er gjenstand for interesse og vitebegjær. Denne interessen vender seg ikke minst mot den kirkelige tradisjon man har begynt å oppdage via ikonkunsten. Men enhver leser av russisk litteratur konfronteres også med en kultur som er uoppløselig sammenflettet med den ortodokse kirkes liv.

Per-Arne Bodin stiller med dobbelt sakkunnskap - den språklig-litterære og den teologiske - nettopp de forutsetninger den vitebegjærlige leser kan ønske seg. Han har også evnen til iderik tenkning forenet med den kritisk skjelnende sans som må til for å vise sammenhenger og perspektiver. Hva man utover

dette kunne ønske ham, er en sikrere og spenstigere stil. Et så lødig innhold har rett til en språkdrakt av samme kvalitet.

De åtte kapitlene behandler først ikonenes teologi og den russiske liturgiske poesi; deretter to sentrale skikkelser i den russiske kirkes historie, Josef av Volokolamsk og Nil Sorskij; dernest de russiske gammeltroende, deres mest berømte leder, Avsakum, og et typisk russisk fenomen: "dårene i Kristus". Boken avsluttes med en analyse av Dommegagsmotivet hos Gogol og en presentasjon av den merkelige nittenhundretallsteologen Pavel Florenskij.

Felles for alle essayene er dels den klare og lærde presentasjon med en undertone av personlig innlevelse, dels en iderik refleksjon som trekker linjen fra selve temaet til dets fortsettelse: speiling og tillemping i det sovjetiske samfunnet. Sovjetstatens billeddyrkende personkult er en sekularisert imitasjon av den ortodokse kirkes ikon- og helgenkult. De to

munkene Josef og Nil representerer to gjennomgående tendenser i russisk åndelig og politisk historie - man kan tilføye: med vesterlandske sidestykker i Storinkvisitoren og Frans av Assisi.

Mellom de to retningene er det kampen har stått, og Josef har gått av med seieren: Hans type av rigid intolerant kirkelig autoritet ble tillempet under tsarveldet og senere av den totalitære kommunisme. I de gammeltroendes tragiske skjebne ser Bodin et symptomatisk eksempel på den russiske evneløshet når det gjelder å gjennomføre reformer på en smidig, organisk måte. Her synes ikke å finnes noe annet alternativ enn det stadig tilbakevendende: brutal tvang som møtes med hårdnakket motstand, uten muligheter til forløsende kompromiss. Den motsetning som analyseres i disse skildringene, må være særkilt karakteristisk i russisk sammenheng, men den er relevant lang utover det: Vi finner den også hos oss, både i kirkelig og politisk sammenheng.

Med sin litteraturvitenskapelige bakgrunn påviser Bodin også hvorledes de temaer han behandler, går igjen i den russiske litteraturen, i poesi og prosa. Helhetsinntrykket blir en sterk bevissthet om den sentrale og bærende rolle de religiøse grunntrekk spiller i et folks historie, på alle plan. Det gjelder sikkert i forskjellig grad alle folkeslag - men intet folk i så høy grad som det russiske

Per-Arne Bodin
Världen som ikon
Artos, Skellefteå 1987

Ny religionslov til høring i Sovjetunionen

Et sovjetisk dokument som trolig er forslag til ny lov for «samvittighetens frihet», er kommet Keston College i hende. Ifølge kilder i Sovjetunionen som står K.C. nær, er dette et utkast som ble vist religiøse ledere i februar av formannen for Sovjets råd for religiøse saker. De religiøse le-

derne fikk hver en kopi med forespørsel om kommentar.

Forslaget skal være et klart fremskritt i forhold til gjeldende lover fra 1929. Det åpnes nå adgang til å spre både religiøse og ateistiske synspunkter. Videre gis adgang til religiøse studier både i hjemmene og i kirker.

Videre blir det blant annet åpnet for

legalisering av klostere og teologiske institusjoner. Kirkesamfunn blir igjen juridiske personer, med rett til kontakt med kirker i utlandet og til å utføre omsorgsarbeid.

På den annen side er det en rekke spørsmål som må avklares. Det gjelder for eksempel trosopplæring av barn. NØP

10 P.E. Paul: VATIKANETS ØSTPOLITIKK

Pave Johannes Paul IIs "østpolitikk" bygger på menneskerettighetene, på streben henimot almen og varig fred og rettferdig fordeling av jordens rikdommer, men fremfor alt på menneskets verdighet, skriver cand. merc. P. E. Paul, som underviser ved universitetet i Joensuu i Finland, i denne artikkelen som vi trykker med tillatelse fra det finske stiftsbladet *Fides*.

Pave Johannes Paul II har energisk fortsatt den politikk overfor de øst-europeiske stater som pave Johannes XXIII (1958 - 1963) innledet med encyklikaen *Pacem in Terris* (Fred på jorden). Denne store pave var banebryter på mange områder for den katolske kirke, først og fremst ved å sammenkalle Det 2. Vatikankonsil. Men han la også et nytt fundament for politikken overfor de sosialistiske landene i øst: I sin encyklika oppfordret han "alle mennesker av god vilje" til å arbeide sammen for freden - også de ateistiske kommunister..

Johannes XXIII's etterfølger, pave Paul VI (1963-1978), skapte så den egentlige basis for Vatikanets aktive østpolitikk under ledelse av statssekretær Agostino Casaroli. Helt siden 1940 har Casaroli arbeidet i statssekretariatet eller Vatikanets "utenriksministerium"; i 1967 utnevnte Paul VI ham til sekretær for "Rådet for offentlige anliggender" (dvs. utenriksaker), med særlig ansvar for forhandlinger og kontakter med de sosialistiske statene.

Viktige resultater - tross "stagnasjonens tid"

I 1964 ble Krustsjov styrtet, og Bresjnev overtok som leder for Sovjetunionen

og resten av Østblokken. Fire år senere kvalte sovjetiske tropper "sosialismen med et menneskelig ansikt" i Tsjekkoslovakia. Litt etter litt senket det seg en almen letargi over samfunnene i øst. "Stagnasjonens tid" var brutt ut, for å låne et gorbatsjovsk uttrykk.

Men Vatikanet oppnådde et par viktige resultater i sin østpolitikk - selv i disse tider. For første gang ble diplomatisk forbindelse opprettet med et sosialistisk land, nemlig Jugoslavia. Et annet viktig resultat var bedre forbindelser mellom Polen og Vatikanet. Litt etter litt kunne den katolske kirke igjen arbeide temmelig fritt, og den er i dag en viktig faktor i Polens innenrikspolitiske spill. Selv med Moskva ble forbindelsene en anelse bedre; for eksempel kunne ortodokse prestekandidater igjen studere ved det pavelige Russicum i Roma.

Ifølge ryktene skal Vatikanet ha spilt en aktiv rolle da det gjaldt å få begge stormaktene til å undertegne den såkalte "prøvestopp-avtalen". Det avgjørende gjennombruddet skal ha skjedd i Finland, eller nærmere bestemt ved et møte på tomannshånd mellom Agostino Casaroli, som en slags utsending for USA, og den sovjetiske professor Melnikov i forbindelse med et seminar ved Jyväskylä universitet. I denne sammenheng kan det

nevnes at Vatikanet er medlem av IAEA (Den internasjonale atomenergi-kommisjonen) som bl. a. har som oppdrag å overvåke at de forskjellige statene kun anvender atomkraft til fredelige formål.

Kort, men viktig mellomspill

Paul VI ble etterfulgt av Johannes Paul I som døde kort tid etter at han ble valgt i 1978. Han var patriark av Venedig med spesielt gode kontakter til de ortodokse kirker. Valget av ham til pave markerte altså Vatikanets interesse for landene i øst. Ved det følgende pavevalg samme år tok man så skrittet fullt ut og valgte en pave fra et sosialistisk land. Polakken Karol Wojtyla (f. 1920) tok navnet Johannes Paul II da han ble apostelen Peters etterfølger. Han var den første ikke-italiener på pavestolen siden 1523.

Østpolitikk bygget på menneskeverd

Johannes Paul IIs østpolitikk bygger på de almene menneskerettighetsprinsipper, på streben henimot en almen og varig fred samt rettferdig fordeling av jordens rikdommer. Over alt annet står fremhevelsen av menneskets verdighet som person, av menneskeverdet bygget på det faktum at vi alle er brødre og søstre i Kristus.

I løpet av sitt 10-årige pontifikat har Johannes Paul II særlig lyktes i å utbygge forbindelsene med Polen, Ungarn og Sovjetunionen. Han har foretatt tre reiser til Polen og har i den forbindelse truffet både president Jaruzelski og Solidaritetslederen Lech Walesa. Under hver av disse reisene har paven krevet anerkjennelse av Solidaritet som fri fagforening, noe som regjeringen hittil har vegret seg mot å gjøre, men i det siste synes det som om man er på gli. Den katolske kirke i Polen under kardinal

R.I.P.

Vår kjære medsøster
SØSTER AUGUSTINE VOORVELT
døde den 27. mars
i en alder på 82 år.
Den avdøde anbefales
til de troendes forbønn.

ST. FRANSISKUS SØSTRENE

Jeg er Oppstandelsen og Livet, sier Herren.

Den som tror på meg, skal leve, om han enn dør, og hver den som lever og tror på meg skal i evighet ikke dø.

JOH. 11, 25-26

Glemps ledelse har i dag en anerkjent stilling og representerer en faktor som den politiske ledelse må ta hensyn til. Men diplomatiske forbindelser mellom Vatikanet og Polen kan det ikke bli før den polske regjering godkjenner den frie fagforeningen Solidaritet fullt ut.

Den ukrainske kirke - en prøvesten

Mens Solidaritet utgjør selv prøvestenen for forbindelsene mellom Vatikanet og Polen, er den unierte ukrainske kirke prøvesten for forholdet mellom Vatikanet og Moskva. Dette kom tydelig frem i forbindelse med den russisk-ortodokse kirkes 1000-årsjubileum i fjor sommer. De unierte ukrainske katolikker, som er forenet med Roma, følger ortodoks ritus. Etter ordre fra Stalin ble de tvangsforenet med Moskva-patriarkatet i 1946, men har fortsatt å virke i hemmelighet. De har ti hemmelige biskoper, mer enn ett tusen prester, og legfolket teller 4-5 millioner. I Finland finnes det en katolsk prest som følger bysantinsk ritus, og et fåtall katolikker av samme ritus. (I USA, men særlig i Canada finnes det store ukrainsk katolske grupperinger. Red. anmerk.)

Paven ga klart uttrykk for at han ønsket å vise Moskva-patriarkatet sin oppvartning ved 1000-årsjubileet, men han fikk ingen innbydelse. Motivet for at innbydelsen uteble, var at paven hadde krevet frihet for den ukrainske kirke i en særskilt encyklika - *Magnum baptismi donum* - som han rettet til denne kirke i anledning jubileet. I encyklikaen krever paven full og hel samvitlighets- og religionsfrihet for de unierte i Sovjetunionen "som har betalt en høy pris for sin trofasthet overfor Den hellige stol: martyrdom, forfølgelse og lidelse". Siden paven ikke selv kunne reise til Moskva, sendte han en stor delegasjon

under ledelse av Agostino Casaroli til jubileet. Delegasjonen ble hjertelig mottatt og fikk også foretrede for Michail Gorbatsjov. Under mottagelsen fremgikk det at begge sider regner med at alle hinder for et pavebesøk i Moskva en dag vil være ryddet av veien. Som det nå er, er de unierte en tung belastning både for Moskva-patriarkatet og for den sovjetiske statsledelse.

Bedring under Gorbatsjov

Siden Gorbatsjov ble valgt til generalsekretær i 1985, har kirkenes stilling - og dermed også den katolske kirkes - blitt betydelig bedre i Sovjetunionen. Katedralen i Vilnius er - i likhet med en del andre kirker - gitt tilbake til den katolske kirke. Katolske geistlige akademier har fått utvidede utdanningsmuligheter.

Den nye sovjetiske kirkeloven gir også den katolske kirke betydelige muligheter til religionsundervisning og karitativt arbeid. Det skal ifølge loven ikke være noen diskriminering av "de troende". Michail Gorbatsjov har erklært at "de troende og de ikke-troende sammen skal bygge sosialismen".

Den største fremgang for sin østpolitikk har Vatikanet i den senere tid hatt i Ungarn. Religjøse ordener er igjen tillatt, de fleste bispeseter er besatt, og nylig ble man enig om at paven skal avlegge et offisielt besøk i landet. Tidspunktet er ikke fastsatt, og det kan nok drøye en stund før det blir noe av visiten. Før den tid skal diplomatiske forbindelser opprettes.

Mens østpolitikken tidligere ble betraktet som en særskilt del av Vatikanets utenrikspolitikk, blir det nå stadig tydeligere at den er i ferd med å smelte sammen med Vatikanets samlede Europa-politikk. Doktrinen her er "Europas enhet fra Atlanteren til Ural".

Denne enhet bygger ifølge paven på den kristne arv og den kristne historie. Derfor har han også erklært "slavernes apostler", de hellige brødrene Kyrillos og Methodios, som hele Europas vernehelgener ved siden av den hellige Benedikt av Nursia, som pave Paul VI i 1964 proklamerte som Europas skytshelgen.

Johannes Paul tok opp spørsmålet om Europas enhet for første gang under sin store tale i Europa-parlamentet den 20. mai 1985. "I grunnvollen for vår europeiske sivilisasjon finner vi de kristne røttene og det kristne menneskesyn," konstaterte paven, som avsluttet sin tale med ordene: "Europa, finn deg selv! Vær deg selv! Oppdag ditt utspring, gå tilbake til dine røtter! Åpne dine armer for den verdensomfattende solidaritet!"

Stålsett om EF

- *Europeiske kristne som ikke går i kirken, underminerer det kristne vitnesbyrd på sitt kontinent; tomme kirker taler sterkere enn uttalelser fra kirkemøter, sa Gunnar Stålsett, generalsekretær i Det Lutherske Verdensforbund under en felleskirkelig markering av byen Bonns 200-årsjubileum nylig. Under henvisning til EFs indre marked fra 1992 sa Stålsett: - Det er ikke penger og materialisme som kan gi Europa nytt liv. . derfor må kristne europeere nå snarest mulig stille spørsmål ved hva kirken og den kristne tro kan bidra med i denne imponerende 'eurovisjonen'. Kirken har et sosialt og moralsk budskap med politiske følger.*

Han advarte mot endimensjonal politisk aktivisme fra de kristnes side og tok - med henvisning til trossøken på andre kontinenter - til orde for "en fromhet som holdes oppe av bønner og samfunnet med andre troende, en fromhet der vi har kontakt med mysteriet i den kristne tro - en slik fromhet er langtfra umoderne".

«Brobyggerprisen»

er i år tildelt Kirkelig Kulturverksted. Det er Norske Kirkeakademiers Fellestråd som står for tildelingen, og i begrunnelsen blir det blant annet pekt på at verkstedets allsidige musikalske produksjon har nådd langt ut over et rent kirkelig miljø.

Den musikalske spennvidden er da også stor i Kirkelig kulturverksted: Fra pop-

sangerne Bjørn Eidsvåg og Sivert Dagsland over Sondre Bratlands og Tone Hulbækmos folketoner til den nettopp utkomne platen med gregoriansk sang i Nidarosdomen. St. Olav gratulerer med en velfortjent pris – og håper å komme tilbake med en nærmere presentasjon av sistnevnte plate.

Kristne i Sovjet

Situasjonen for de kristne i Sovjet har forandret seg under perestroikaen, men "faren er langt fra over", heter det i en uttalelse fra et misjonsinstitutt drevet av russiske immigranter i Gummersbach i Vest-Tyskland. Instituttet har nær kontakt med ikke-statsregistrerte evangeliske og baptistiske

Frans av Assisi – den personifiserte bønn

Be med Frans av Assisi.

Frans av Assisis bønner med kilder og ettertanker.

Av Hubert Hodzelmans, ofm.

Utgitt av fransiskanerne i Norge.

Oslo 1988. 126 sider. 50 kroner.

Med denne innholdsmessig vektige, men i format hendige, lille bok har broder Hubert ved sitt utvalg av Frans' bønner og ved sine egne utfyllende refleksjoner maktet å formidle Frans' ånd. Broder Hubert følger med Frans inn til det enkles sanne og vakre kjerne, uten sentimentalitet og store fakter. Storheten i dette formidles leseren.

Initiativtager og forfatter (ved siden av Frans) er Hubert Hodzelmans, fransiskaner – inntil nylig gardian ved St. Hallvard kloster. Som gardian fast, men barmhjertig, sier impliserte klosterinnvånere.

Nå har Hubert dradd sin vei! Etter 6 års «misjonærvirksomhet» i Norge har han valgt å dra tilbake til Nederland. Det er blitt et stort hull etter Hubert i St. Hallvard. Savnet er spesielt konkret følbart i de to fransiskanske samtalegruppene som han sammen med sin medbroder Bjarne Falkanger var med på å opprette.

Men så har vi fått i hende denne nydelige lille boken, av og om Frans, nærmest som en avskjedsgave. Språket bærer ikke preg av at Hubert var som en novise udi norsken da han kom hit til landet. Selv takker han Randi Christensen for hjelp med språket i boken.

Frans var ingen lærd teolog, men

*Hvor der er kjærlighet og visdom,
der er ingen frykt og ingen uvitenhet.*

*Hvor der er tålmodighet og ydmykhet,
der er ingen vrede og ingen opprørhet.*

*Hvor der er fattigdom med glede,
der er ingen begjær og ingen grådighet.*

*Hvor der er ro og besinnelse,
der er ingen bekymring og ingen ustadighet.*

*Hvor der er frykt for Herren, for å vokte hans hus,
der kan fienden ikke finne noe sted å trenge seg inn.*

*Hvor der er barmhjertighet og varsomhet,
der er ingen kravstorhet og ingen forherdelse.*

(Formaning 27)

har likevel hatt gjennomslagskraft i både sin samtid og ettertid som få andre. Bønnene i boken formidler styrken i hans lovprisninger av Gud, så mektige at man må kunne si at de representerer Frans' lidenskapelige forhold til Herren. Thomas av Celano, Frans' første biograf, sier at han ga ikke bare hele sitt hjerte, men hele kroppen til Kristus.

At bønne betød mye for Frans, kommer tydelig frem i boken. Hubert skriver i forordet at bønn og kontemplasjon var mer enn en del av

Frans' liv, bønne dannet grunnlaget for hele hans tilværelse. Celano sier om Frans at man ikke bare kunne si om ham at han var en bønnens mann, men at han var blitt til bønn. Gjennom bønn etablerte Frans sitt nære forhold til sin Gud, en «fylde som han erfarer som sitt opphav, og som han stadig har å takke for alt hva han er og har» (s. 83) og i bønn fant han sin egen identitet.

Ingen pilgrimsvandring i Frans' fotspor, ingen anekdote eller frem-

menigheter i Sovjet som omfatter rundt 100.000 medlemmer. Etter 27 år med svært hård forfølgelse prøver staten nå å få kirken til å tilpasse seg. Resultatet kan bli en kristendom uten prinsipper, uten ryggrad og uten motstandskraft, hevder instituttet i Gummersbach.

IDEA

Kristi grav – Jerusalem eller Roma
Ifølge en ny italiensk avhandling om kristendommens første år – og forholdet til det romerske riket – skal keiser Tiberius ha anmodet det romerske senat om å flytte Kristi legeme til Roma. Der skulle han begraves «med gudene» i byens Pantheon.

Det romerske senat gikk imot forslaget og støttet i stedet landshøvding Pilatus. Senatet var bekymret for stabiliteten i den politisk stormfulle provinsen Judea og redd for at det kunne skapes opposisjonelle grupper som virkelig ville bryte ut av Romer-riket. CATHOLIC HERALD

13

stilling av Frans som historisk person, ingenting kan gi oss en bedre forståelse av hvem denne mannen egentlig var, enn akkurat hans bønner og skrifter.

Hubert har her utført et godt stykke arbeid: Vi finner ærbødighet overfor kilden ved utvalget. Stoffet virker svært godt gjennomarbeidet: Hans egne kommentarer dokumenterer bred kunnskap og klokskap.

Boken er en bekreftelse på at Frans, på tross av 800 års avstand i tid, har like mye å si til oss her og nå som til sine samtidige brødre som i denne «formaning» om hvordan leve et botferdig liv i praksis.

Sidsel Høye Haugan

Vår kulturs fineste kvaliteter

«Kan vi greie vikingfart og – pågangsmot uten å bli umenneskelige og harde?» spurte Aage Müller-Nilssen i en artikkel om «Jantelov og Vikinglov». Og fortsetter: «Vi er nødt til å prøve. Landet – og ikke minst de som er avhengige av solidariteten – trenger ny fart og positiv satsing.

Vi ser mange tegn på at velferdssamfunnets svakheter (ansvarsfraskrivelse og tendens til sutreholdning til livet) er i ferd med å avløses av ny ansvarsbevissthet og innsatsvilje. Men samtidig må vi supplere vikingene litt. De trenger hjelp til å fastholde vår kulturs fineste kvaliteter. På politisk språk heter det solidaritet. På troens språk: barmhjertighet og tjeneste.»

BYMISJONÆREN

Olsok 89-vår kirke i verdenskirken

Vi innbyr til katolske samlingsdager på Sund folkehøyskole, Inderøy, Trøndelag, 28. – 30. juli 1989.

Samlingsdagene på Sund folkehøgskole vil i år stå i pavebesøkets tegn, et besøk som leder våre tanker til den kirke vi alle tilhører. Den er overnasjonal, står over all verdens slagmarker, lar seg ikke begrense til et enkelt land. Allikevel, skal kirken komme menneskene i møte må den slå rot i nasjonal jord. Slik den evige, allestedsnærværende Guds Sønn i tidens fylde ble jøde, talte arameisk, tilegnet seg et folks kultur, slik vil også den viderelevende Kristus i kirken «ta på seg kjød» i de forskjellige lands kultur, historie, kunst, folklore.

Med utgangspunkt i denne sannhet burde det falle naturlig også for norske katolikker å søke sine katolske røtter, sin nasjonale kirkelige identitet. (Dette har intet å gjøre med nisselumentaritet og kraftpatriotisme!)

En slik holdning skylder vi ikke minst våre utenlandske søstre og brødre, som er kommet hit som flyktninger og innvandrere. De kommer fra land hvor katolsk tro og nasjonal egenart er vevd tett inn i hverandre. Det er nettopp fra dette hold kravet lyder stadig mer høyroret: «Hva har dere norske katolikker å by oss og våre barn av katolsk litteratur, bildende kunst, kirkehistorie, fromhetsliv, nasjonale helgener, valfartssteder?»

I beskjeden målestokk vil samlingsdagene på Sund Folkehøgskole i år komme både nordmenns søken etter katolsk identitet og innvandrernes ønske om presentasjon av norsk katolsk historie og kultur i møte, og da uten et øyeblikk å

tape synet av universalkirken. I foredrag, meditasjon og samtaler vil vi ta for oss kirkens historie, – fra den første misjonstid opp til våre dager.

Siden disse samlingsdagene er en «oppladning» før valfarten til Stiklestad, vil Hellig Olavs skjellsettende betydning for norsk kirkeliv finne sin selvsikre plass. Vel møtt på Sund i Inntrøndelag!

Praktiske opplysninger:

Samlingen starter i Trondheim 28. juli om morgenen. Samme dag drar vi til Sund, ca. 10 mil, og tar sikte på transport i privatbiler. Her skal vi tilbringe to dager med foredrag, diskusjon og ikke minst sosialt samvær. Dagene rammes inn av tidebønner og messer. Foredragsholdere blir prestene Bernt Eidsvig, Bergen, og Olav Müller ssc, Kristiansund N. Sr. Marie-Louise Pettersen OP holder billedmeditasjon.

Høydepunktet blir søndagens valfart til Stiklestad med messe i vårt kapell der. Og så ser vi på «Spelet om Heilag Olav» på den store friluftscenen.

Pris ca. kr. 800, – pr. person, barn under 12 år halv pris.

Alle påmeldinger til Even Flood, Ilevollen 3 E, 7018 Trondheim. 200 kr. betales ved påmeldingen til Olsokkomiteen, bankgiro 4200 0705149. Vi vil gjerne vite om noen kan ta ekstrapassasjerer i bil.

Nærmere opplysninger kan fåes hos: Even Flood, tlf. (07) 52 53 53 etter arb.tid.

Anne-Merete Edsberg, tlf. (07) 94 23 91 etter arb. tid.

Familien i massemediene

Pave Johannes Paul II fordømte nylig den ukritiske fremstilling av utenomekteskapelige forbindelser, utroskap og umoral i massemediene og advarte mot pornografien og volden i mediene. I en tale til Den pavelige kommisjon for de sosiale kommunikasjonsmidler beklaget paven fraværet av et moralsk og åndelig siktepunkt i mediens fremstilling av ekteskapet.

KNA

Universalkatekisme

Den nye universalkatekismen skal forelegges alle biskoper og bispekonferanser før den gjøres endelig ferdig. Den 1. november i år sendes tredje utkast på en 7- måneders høring, etter dette skal nytt utkast utarbeides og forelegges verdensbispesynoden høsten

1990 til endelig bedømmelse.

Den nye universalkatekismen behandler i tre hoveddeler tros læren med utgangspunkt i den apostoliske trosbekjennelse, Kirkens liturgiske liv og sakramentene og den kristne morallære. I en egen del finner man en kommentar til Fader Vår.

KNA

- Jeg reagerer på ordet amnesti, jeg er ikke kommet til Norge for å be om tilgivelse, men om rettferdighet - det ber jeg om for alle chilenerne, sa *Jorge Velasquez Tepper* under UNKFs høring om chilenske asylsøkere kort før påske. I april i fjor søkte han om politisk asyl i Norge - hans familie er fremdeles i Chile. Daglig sliter han med fysiske og psykiske ettervirkninger av fengsel, trakassering og tortur i hjemlandet - takken fra Pinochets regime for at han i årevis engasjerte seg i arbeidet for frie fagforeninger og i kirkelig hjelpearbeid. . .

- Hvor går egentlig grensen mellom politiske og økonomiske flyktninger? spurte to unge chilenerne fra "Gruppen for asylsøkeres rettigheter". - Hva med et system som gjør de fattige stadig fattigere og de rikere rikere? Er ikke også de som flykter fra politisk skapt nedverdiggelse og håpløshet egentlig politiske flyktninger, politiske ofre?

- Høringen er et uttrykk for UNKFs og den katolske kirkes bekymring over asylsøkeres skjebne generelt i vårt land med særlig vekt på chilenernes situasjon fordi det her trengs en hasteaksjon, sa møteleder Hans Wade. - Norske myndigheter har varslet at store grupper chilenske asylsøkere vil bli nektet asyl fordi det nå er trygt for dem å vende tilbake til hjemlandet; vi sitter inne med ferske opplysninger som viser at så ikke er tilfelle.

En pekepinn om at "det nytter" at justisminister Helen Bøsterud i Stortingets spørretime samme dag som høringen fant sted, bekjentgjorde "amnestiet" som gjør at asylsøkere som har ventet mer enn 15 måneder på en avgjørelse på sin søknad, kan regne med å få bli? Flertallet av dem ordningen vil berøre, er chilenerne.

Justisministerens utstrakte hånd til asylsøkerne kom få dager etter at Noas hadde foreslått amnesti. Og kort etter at den katolske kirke i Norge offentlig hadde uttalt at norske myndigheter ikke var godt nok informert om de faktiske forhold i Chile og den virkelighet mange "tilbakesendte chilenerne" møter, noe myndighetene tilbakeviste. "Hvorfor kalle det amnesti - hvorfor ikke heller vedgå at man har gjort seg skyldig i en klar feilvurdering?" ble det mumlet i Akersveien da justisministerens "kuvending" ble kjent midt under høringen. . .

Høringen viktig - av flere grunner

Men tilbake til høringen. Det er vel verd å nevne både en del av de fakta om Chile som ble lagt på bordet, og de prinsipielle spørsmål som ble tatt opp: *Fakta*

gir tankevekkende informasjon om de mer skjulte former for forfølgelse et undertrykkende regime som Pinochets benytter seg av, og *de prinsipielle spørsmål* er viktige for diskusjonen omkring norsk lovverk og politikk overfor asylsøkere generelt. Amnestiet er ingen ny giv på det punkt; kanskje tjener det snarere til å trekke oppmerksomheten bort fra den prinsipielle siden av saken?

Generalsekretær *Pål Giørtz* fra Amnesty International sa at det alltid vil være en vurderingssak om en situasjon er farlig eller ikke for den enkelte: "Amnestys politikk er å legge fakta på bordet, og våre siste rapporter fra Chile viser at det på overflaten er roligere enn på lenge, men at situasjonen langt fra er god." Ifølge Amnestys rapporter får "dødsskvadroner" fremdeles operere relativt fritt. Fattigdommen rammer stadig flere; økonomiske sanksjoner driver mange opposisjonelle ut i slummen, og det er særlig der folk utsettes for trakassering og rassaier. Hjemvendte asylsøkere havner ofte i slummen av økonomiske årsaker, påpekte Giørtz, som mente at svært få av de chilenske flyktninger i Norge er "frivillige asylsøkere".

Pater *Luis Caro*, geistlig ansvarlig de siste 9 år for chilenske asylsøkere i Europa og nettopp tilbake etter en måned i Chile, mente at systemet er "hardnet siden folkeavstemningen", og at det drives en økonomisk politikk som "selger landet til det fåtall som allerede eier størstedelen av det. Folkets håp var store etter folkeavstemningen, men bruddene på menneskerettighetene fortsetter - Chile er ingen rettsstat! Tortur forekommer ofte, trusler og trakasseringer likeså."

Den katolske menneskerettighetsorganisasjonen *Vicaria*, som både driver in-

«Vi har det så bra!»

Falskheden og det uekte er trykkende problemer for mange som kommer til behandling, sier psykolog Harald Knutson til Fædrelandsvennen. Man kan bli kraftig undertrykket av myten om at «vi har det så bra her i landet, her i bygda, her i dette ekteskapet.»

Selv om det gjør vondt å miste illusjonene og stirre ensomheten og tvilen i øynene, kan det likevel være veien til et ekte liv.

Kvinnenes stilling i kirken. Nytt utkast til USA-biskopenes dokument

Bispekonferansen i USA har nedsatt en ekspertkomite som arbeider med nytt utkast til et planlagt pastoralt skriv om kvinnens stilling i kirken. Ifølge Vatikanets radio ventes dokumentet offentliggjort om et års tid.

Ekspertkomiteen vil ta hensyn til en

lang rekke bemerkninger og forslag som er innkommet fra mer enn ti tusen katolikker, både menn og kvinner.

Det nye utkastet vil ifølge Vatikanets radio særlig fremheve likestilling mellom mann og kvinne, vennskap i medmenneskelige forhold og solidariteten mellom menn og kvinner.

KATOLSK ORIENTERING

RETTSSTAT!

formasjonsarbeid om brudd på menneskerettighetene i Chile og hjelpearbeid for ofrene - alt fra suppekjøkken og poliklinikker til kolonihager, økonomisk og juridisk hjelp til forfulgte og hjelp til å komme seg unna når det røyner for sterkt på - er under sterkt press for tiden. Myndighetene krever bl.a. at interne registre etc. blir utlevert. " Man regner med en storm mot *Vicaria* fra regjeringens side," sa pater Caro. "*Vicaria*, som er uttrykk for den moralske og politiske plikt kirken har i et samfunn som Pinochets Chile, er blitt en slags hovedskytteskive for regimet nettopp fordi organisasjonen har fått en slik sterk stilling." Det er langt fra ufarlig å engasjere seg i organisasjonens arbeid: " Siden man ikke kan legge hånd på kardinalen, som står bak opprettelsen av *Vicaria*, tar man advokaten, legen, helsearbeideren eller kateketen som arbeider for organisasjonen i stedet."

Pater Caro hevdet videre at "det store flertall av asylsøkere fremdeles ikke kan vende tilbake: Det systemet som drev dem ut, eksisterer fremdeles. De som frivillig har vendt tilbake, tilhører stort sett et sosio-politisk sjikt som kan regne med støtte i arbeidslivet etc. Chile har en arbeidsløshet opp mot 40%; det mangler én million boliger; helsetjenester og utdanning er blitt handelsvarer som kun et fåtall har råd til. For de fleste asylsøkere vil tilbakeføring til Chile bety et liv på siden av samfunnet," hevdet pater Caro, som minnet om at ifølge chilensk lov kan man stilles for retten for å ha søkt asyl. Det finnes et stort antall organisasjoner i Chile som arbeider med støtte til "hjemvendte", men de mangler ressurser. De land som har mange chilenske asylsøkere, bør i særlig grad "legge press på chilenske myndigheter slik at tilbakeføring blir et

seriøst alternativ," mente pateren som minnet om at Chiles hemmelige politi, CNI, "har sine kontakter overalt - også i utlandet".

Bredside mot asylpolitikken

Torstein Romstad - advokat med lang erfaring fra juridisk bistand til asylsøkere, og kjent ikke minst fra en gruppe chilenske asylsøkeres rettsak nylig mot den norske stat - mente bl. a. at norske myndigheter har "vist en en utrolig naivitet" når det gjelder spørsmålet om tilbakeføring av chilenske flyktninger. De har langt på vei brukt regimets egne kanaler og kilder for å avgjøre om tilbakesending var trygt eller ikke; de har ikke fremlagt noen dokumentasjon, kun stolt på det som ble sagt dem "at menneskerettighetsorganisasjonene sier, nemlig at det ikke var noen fare forbundet med tilbakesending". Overfor den katolske kirke i Norge, som fremla dokumentasjon om at det motsatte er tilfelle, har myndighetene oppført seg slik at man skulle tro "det var et poeng å ødelegge den katolske kirkes troverdighet", sa Romstad.

Han leste selv opp fra en del av denne dokumentasjon, en én uke gammel telefax fra menneskerettighetsorganisasjonen *CODEPU* (Forsvarskomité for folkets rettigheter). Der het det bl.a. at "det chilenske diktatur ikke har fremskaffet de grunnleggende kriterier som tillater en adekvat reintegrering av hver og en som reiser tilbake"; at "håpløse økonomiske forhold" driver mange i utlendighet; at "det utøves sosial og økonomisk diskriminering på arbeidsplassen av alle som har deltatt i noen form for fagforeningsarbeid eller sosial virksomhet. . . Før chilenske ayslsøkere kan hjemsendes, må regimet "ta bort det som hindrer reintegrering på arbeidsplassen og sten-

ger adgangen til helsetjenester, utdanning og bolig. Uten slike grunnleggende tiltak vil tilbakekomsten for chilenerne til deres fedreland bli et nytt drama for dem det gjelder og for vårt folk."

"Troen på kildebruken i departementet blir litt tynnslitt etter en slik affære," sa Romstad, som kom med en veritabel bredside mot norsk lovverk i asylsaker og mot norsk asylpolitikk generelt. Ca. 2% av asylsøkerne innvilges politisk asyl, de resterende ikke - dog en del av dem innvilges oppholdstillatelse hvis det er "rimelig" som det heter i loven. Et "rimelig" som blir gjenstand for fortolkning i det enkelte tilfelle, må karakteriseres som "mangelfullt regelverk", mente Romstad. I tillegg kommer at hva som er "rimelig" i asylsaker oftest avgjøres av "en gruppe unge jurister som ingen innsikt har i hva et diktatur som Chile bedriver av forfølgelsesformer."

Advokat Romstad tilbakeviste "sommerens store sak 1988" da norske myndigheter hevdet at chilenske asylsøkere stort sett løy og opererte med falske dokumenter. Han hadde selv undersøkt rundt 100 saker og kun funnet 3 hvor det dreiet seg om forfalskninger, og han hevdet at andre advokater hadde gjort lignende erfaringer. "Det er ikke kommet noen beklagelse fra departementet for beskyldningene om falske dokumenter," sa Romstad.

Han mente også at praksis i asylsaker bryter med forvaltningsloven. bl.a. med dens bestemmelser om "inhabilitet" for offentlige tjenestemenn: Politiet både tilrettelegger asylsøknader, behandler dem og vurderer klager - og administrerer innvandringsstoppen. Romstad påpekte også at vedtak i asylsaker fattes uten at "verifikasjonen" gjøres kjent, og det til tross for at Forvaltningsloven sier at enkeltvedtak skal begrunnes. "Det er

Reformtendenser i Vietnam?

I likhet med andre marxistiske land begynner også Vietnam å bevege seg mot forandringer i forholdet mellom stat og kirke, innen økonomi og utenrikspolitikk. Denne klare tendensen til reform bør hverken over- eller undervurderes, heter det i en erklæring fra tre amerikanske biskoper etter en reise i Vietnam tidligere i år. Under et møte med partiledelsen oppfordret biskopene til "større respekt for kirkens selvstyre. Også menneskerettighetsspørsmål som religionsfrihet og rett til emigrasjon ble diskutert. ORIGINS

85 år gammel, jobber for flyktninger, asylsøkere og innvandrere

«Norge tjener på innvandrere, de arbeider hardt og betaler sin skatt, og de tar i stor grad jobber som nordmenn ikke vil ha.» Uttalelsen kommer fra tidligere rådmann Theodor Broch, som nylig fylte 85 år. «Forferdelig mange år,» sier han selv,

«jeg merker alderen og liker den ikke. Men jeg har glede av å arbeide, jeg ser på arbeid som terapi.»

Siden han i 1973 gikk av som rådmann i Tønsberg, har advokaten brukt sin juridiske ekspertise for å hjelpe flyktninger, asylsøkere og innvandrere. Det siste året har han jobbet i det privat-drevne pakistanske innvandrere- og kultursentret i

16

vanskelig å påklage en avgjørelse når man ikke kjenner grunnlaget for den. . . Systemet gjør at man ikke kan ha tillit til det,» sa Romstad.

Sognepresten i St.Olav menighet i Oslo, Michel Beckers, støttet synspunktet at det er vanskelig å skille mellom politiske og økonomiske grunner for søknad om asyl: Det ligger ofte politiske årsaker bak fattigdommen. Han hevdet også at de som sendes tilbake til Chile "før eller senere blir betraktet som politisk illojale, med alt det innebærer".

Advokat Torstein Leipsland påpekte at departementet har hevet "beviskravene" i asylsaker etterhvert som tallet på asylsøkerer har økt, og han støttet Romstads anmerkning om at Norge mangler en etat med tilstrekkelig kompetanse til å håndtere asylsaker. "I Sveits bruker man gjennomsnittlig 4 år på avgjørelser i asylsaker, så sett i forhold til det kan det synes som om vi ligger godt an. Men saken er at de faglige ressurser ikke blir brukt godt nok: departementet, juristene og kirken ligge nærmest i hver sin skyttergrav når det gjelder asylsaker." Ifølge de offisielle tall skal 98% av de asylsøkende være "bare arbeidssøkende", men slike tall betyr ikke annet enn at "uetterretteligheten går sin egen rundgang", sa Leipsland.

Alfredo Zamudio, chilensk flyktning som kom til Norge i 1976, og som nå er tilknyttet Antirasistisk Senter, støttet kravet om at det må øves press på de chilenske myndigheter for å skape trygge forhold før flyktninger sendes hjem. Han mente det var skjellig grunn til mistillit til norsk asylpolitikk, bl.a. på grunn av manglende koordinering. "Skulle man ikke heller vedgått feil enn å utstede et amnesti som ikke gir noen garanti for bedret saksbehandling for asylsøkere som er kommet etter amnes-

tiets tidsrammer?" spurte han og tilføyet noe galgenhumoristisk at man var fristet til å mene at "norske seler har bedre rettsvern enn folk som søker asyl i Norge".

Chilensk lidelseshistorie - en av mange. . .

"Vi føler at vi blir forfulgt, og at vi ikke blir trodd her i Norge, og det er forferdelig å bli minnet om sin situasjon hver eneste dag,» sa Jorge Velasquez Tapper, formann i Det kristne chilenske fellesskap i Kristiansand som er nær knyttet til St. Ansgar kirke. - Alle chilenerne som er kommet til Norge, er forfulgt på en eller annen måte. Det finnes ungdom i Chile som har vært forfulgt så lenge at de ikke vet hva frihet er. . .

Tolken Grete Wulff Langeland, ga et innblikk i Jorges lidelseshistorie, en beretning om umenneskelighet: om mishandling og tortur, forfølgelse og trakassering. " Han sov etterhvert ofte ute i haven eller i et lite hemmelig rom han hadde innredet; det er oftest om natten politiet slår til." Også den nærmeste familien fikk føling med frykten og mishandlingen " Man raserte hjemmet og tok for seg konen, siden mannen ikke var hjemme." Også hun - som fremdeles befinner seg i Chile - har i dag store plager som resultat av mishandling og angst. Grunnen til all denne lidelsen? Politisk aktivitet i Det sosialdemokratiske parti, fagforeningsarbeid, demonstrasjon mot politivold og politiske mord, kirkelig hjelpearbeid. . . Et ødelagt kne er bare én av de mange plager Jorge sliter med. En populær form for politibehandling av "venstrevridde" er nemlig å gi deler av kroppen en motsatt vri - folk med et skadet kne kommer seg ikke så fort unna i et knipetak. . .

Beklagelig mistillit

"Jeg har lyttet, og jeg har notert meg en grunnfestet mistillit til at norske myndigheter vet hva de gjør,» sa Dietz, regionalrådgiver for Latin-Amerika i Justisdepartementet, men uten direkte befattning med asylsaker. Han understreket at departementet både ved reiser til Chile og gjennom løpende informasjon fra en velunderrettet norsk ambassade med et vidt kontaktnett, sitter inne med dyptgående kjennskap til forholdene i landet. "Ambassaden har i alle år arbeidet for chilenerne som har hatt virkelige problemer, og det finnes flere hundre chilenerne som er dypt takknemlige for hva ambassaden har gjort for dem."

Ifølge ferske telegrammer "vet ingen menneskerettighetsorganisasjoner i Chile om overgrep mot hjemvendte", hevdet Dietz. Han understreket at " det er dypt beklagelig at store grupper asylsøkere må vente lenge på å få sin sak avgjort", og tilføyde at "jeg skulle gjerne hørt andre enn meg selv her i dag si at norske myndigheter er innstilt på å hjelpe både chilenerne og andre asylsøkere".

- Høringen viser at det er skjellig grunn til å sette spørsmålsteget ved norsk asylpolitikk og til å legge press på chilenske myndigheter slik at elementære menneskerettigheter sikres før evt. asylsøkere sendes hjem, konstaterte Hans Wade bl. a. i sin oppsummering ved høringslutt. - Han noterte også at "samtlige politiske partier var invitert til denne høringen, men bare to av dem, Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, er representert her i dag."

UNKF fortjener ros for - på kort varsel - å ha satt norsk asylpolitikken generelt og chilenernes situasjon spesielt så klart og veldokumentert på dagsordenen. . . UKJ

Oslo. Og han har hele tiden arbeidet gratis.

«Man skal jo respektere andres meninger, men rasister er det oftest noe galt med,» sier Broch, som hevder at «asylsøkere er overskuddsmennesker... det fordrer noe av den enkelte å være i opposisjon til de regimer de lever under».

ARBEIDERBLADET

Vatikanet og Sør-Afrika

Observatører har betegnet Vatikanets dokument «Kirken og rasisme» (omtalt i St. Olav's påskenummer) som den hittil kraftigste fordømmelse av den sørafrikanske regjering.

Dokumentet omfatter mange århundrer og mange land, men kritiserer — i dagens situasjon — Pretoria-regimet og dets holdning til apartheid. Det er offentlig-

gjort av kardinal Roger Etchegaray på vegne av den pavelige kommisjon for rettferd og fred (Justitia et Pax).

Erklæringen uttaler seg ikke direkte om økonomiske sanksjoner, men nevner lovmessige, disiplinære og administrative tiltak og til og med høvelig press utenfra.

Det var paven som hadde bedt om denne utredningen. CATHOLIC HERALD

Tragisk og ironisk!

17

Hvit sørafrikaner om situasjonen for boerne:

«I dag er den hvite stammen i en forvirret situasjon. Den prosessen som nå foregår innad i boer-folket er viktig, fordi man har den ironiske situasjon at dette mindretallet bestemmer over landets 32 millioner innbyggere.»

Uttalelsen kommer fra André Brink, hvit sørafrikansk forfatter og språkforsker, med klart uttalt sympati for de afrikanske nasjonalistene. For en tid siden besøkte han Oslo i anledning boka «Unntakstilstander», der forfatteren prøver å gi uttrykk for smerten i Sør-Afrika. Brink er nemlig afrikaner eller boer. En av de fire millioner hvite sørafrikanere som bindes sammen av «afrikaans», det unge språket som gjennom fire hundre år har utviklet seg fra nederlandsk.

Det ironiske

ved boernes historie er at «de representerer en gruppe som har utviklet seg fra å være undertrykt til selv å bli undertrykkere», sier Brink. «Boerne ble knust av den britiske stormakten

ved århundreskiftet. Gårdene deres ble brent, 30.000 kvinner og barn døde i britiske konsentrasjonsleire. Engelskmennene forsøkte å undertrykke språket deres. Barn som snakket afrikaans, måtte stå med en plakat rundt halsen der det sto: Jeg er et esel.»

Det tragiske

er at når afrikandernes identitetsfølelse og nasjonalbevegelse begynte å hevde seg igjen på 30- og 40-tallet, var det folk inspirert av Nazi-Tyskland som overtok ledelsen, kan Brink fortelle. I dag mener han boerkulturen er blitt amerikanisert, og at den bygger på myter.

«Min rolle som forfatter er å bidra til å vise de hvite det ulogiske ved deres frykt for de svarte. Selv liberale hvite betrakter ANC som en terrororganisasjon, hevder han. Noen unge svarte har mistet tålmodigheten, men de fleste svarte viser en utrolig vilje til å tilgi og forhandle med de hvite.»

Fra Redd Barna-avisa

Katolsk tro og akademisk frihet

- Spørsmålet de katolske universiteter og høyskoler står overfor i dag er friheten til å forske og gi videre teologisk innsikt innen rammen av disse institusjoners forhold til en autoritær, hierarkisk kirke, hevdet pater William Byron S.J., president for Catholic University of America, i en tale for en tid siden til USAs katolske universitetsledere.

Byron sa bl.a. at "kontinuitet med tradisjon" representerer en kirkelig grense for teologi-ens akademiske frihet, en "grense" som "snarere er en viadukt enn en stengende vegg". Det er den lokale biskop som skal ta den formelle avgjørelse om en teolog er i takt med Kirkens offisielle lære eller ikke, hevdet Byron som tok til orde for en "dialogmodell" for forholdet mellom biskopene og teologene, en struktur som kan sikre begge parter innflytelse og derved skape "et bedre utgangspunkt for dypere forståelse fra begge parter".

De kirkelige autoriteter må være villig til en slik dialog, understreket Byron bl.a. fordi "ikke alle biskoper er teologer, og ikke alle biskoper med en teologisk universitetsgrad har holdt seg så ajnour innen sitt fag at de er kvalifisert til å delta i en akademisk debatt".

ORIGINS

Utvidet gjerdeplikt!

«Vi er barnefiendtlige i dette landet!» — Det var lege Trond Viggo Torgersen, ikke ukjent fra tallrike NRK-programmer, som nylig hevdet dette i en samtale med VG:

«Vi skulle fly til Spania. På Flesland flyplass var det ingen som snakket med ungene våre. I Madrid snakket alle. Vi har utvidet gjerdeplikt i dette landet. Vi setter opp gjerder rundt alt.»

Katolsk kraftsentrum

Ny katolsk kirke og nytt menighetshus vil gjøre Fredrikstad til et katolsk kraftsentrum i Østfold, sier sokneprest Wieslaw Kowal i en samtale med Nationen. Han forteller at det er godt over hundre år siden St. Birgitta menighet ble stiftet, og kan også fortelle at et stort antall innbyggere i Fredrikstad og omegn har «startet»

livet i katolsk miljø. Han sikter til St. Josef-søstrenes hospital, der så mange mennesker i Fredrikstad-området har sett dagens lys første gang. — Etter nærmere hundre års virksomhet ble imidlertid sykehuset overtatt av Østfold fylke — i 1971.

Som så mange steder i vårt katolske miljø, har man også i St. Birgitta menighet registrert en markert økning i med-

lemsmassen på grunn av innvandring. Jeg tror vår menighet nå omfatter rundt 40 nasjonaliteter, sier polske pater Kowal, som var prest i Warszawa i fire år før han kom til Norge. Han er leder for fire Østfold-menigheter: foruten Fredrikstad med 850 medlemmer er det 150 katolikker i Halden, 600 i Moss og 250 i Askim.

BERGENSKE BYGGEPLANER

Hva gjør en 115 år gammel katolsk skole når den trues med å bli slukt av en trafikkmaskin? Den ser seg om etter et nytt sted eller regner med at kommunen, som slipper maskinen løs, og som i årevis har spart betydelige beløp på privatskolebarna, er behjelpelig med å skaffe et egnet sted.

Men hva når det kommunen tilbyr, er høyst uegnet?

Da har man et problem!

"Man" er i dette tilfelle gode, gamle St.Paul skole i Bergen, en menighets-skole i sentrum av byen med nærkontakt til kapell og tidligere Florida sykehus. I dag har skolen 225 elever fra 1.-10. klasse og i alt 40 ansatte. I tillegg kommer førskole for 20 barn og fritidshjem med 45 plasser.

Det har i flere år vært klart at skolen måtte rives for å gi plass til en motorvei. Omtrent like lenge har skolens styre forhandlet med Bergen kommune om nytt husvære for skolen, men uten hell - de tilbud man har fått, har vært overtagelse av skolebygninger langt utenfor sentrum.

- Plassering utenfor bykjernen ville gi svært mange av våre elever, som kommer fra alle deler av byen, uforholdsmessig lang og kronglete vei med omstigning i sentrum, sier rektor ved St Paul, Gjermund Høgh. - Og det som verre er: Vi ville miste den nære tilknytningen til kirkebygg og menighetsliv som i alle år har vært helt avgjørende for skolens identitet og selvforståelse, og som er selve livsnerven for en katolsk menighetsskole. Det er ikke bare kirkerommet som er vesentlig. Skolen fungerer i en sosial religiøs sammenheng der menighetens tiltak med hensyn til ungdomsarbeid, barnehage, internasjonal

bokkafé, sosiale hjelpefunksjoner med videre inngår. Aktivitetene rundt menigheten er minst like avgjørende som kirkerommet.

- Dette har veikontoret ikke vist forståelse for - og det til tross for at det klart står i reguleringsplanen at administrasjonen er pålagt "å finne en tilfredsstillende løsning for skolen".

Skole- og menighetssenter

Hva gjør man så når det ingen hjelp er å få? Man hjelper seg selv! Man slår seg sammen med menigheten som også trenger å bygge - "prestegård og menighetslokale er i kondemnabel stand", stod det i en rapport om saken for en tid siden. I mellomtiden har man skaffet prestene et sted å bo, men fremdeles står man og måler og myser på den tomt man har til rådighet, slipper fantasien til, tenker høyde og bredde: Seks etasjer i været og kloss inntil Bergens Tidendes avishus, det skulle holde! Hvis bare bygningsrådet gir dispens fra bestemmelsene om avstand til naboeiendom? Sist høst fikk man dispens.

- Det vi nå får, er et skole- og menighetssenter på om lag 4.000 kvadratmeter ved St.Pauls kirke, sier Gjermund Høgh, som er lettet over at man tross alt er kommet så langt. - Menighetssenteret vil

i første byggetrinn gi plass til kontorer og forsamlingsal for menigheten og plass til skole, fritidshjem, førskole, barnehage og "internasjonal bokkafé", altså alle de etablerte funksjoner. Det kunne vært ønskelig å utvide bl.a. med gymnas, men det vil sprengte enhver økonomisk mulighet på det nåværende tidspunkt. Erstatningssummen for "gamle" St. Paul vil bli fastsatt i skjønnsretten, lange forhandlinger med kommunen om saken førte ikke frem. Litt kjedelig - og ikke mye velvilje i saken. Og det til tross for at St.Paul i 115 år har vært skole for elever som ellers ville kostet penger i offentlige skoler! Før privatskoleloven i 1970 arbeidet vi uten offentlig støtte, og siden da har vi mottatt støtte pr. elev på ca. 70% (loven sier 85% tilskudd) av driftsutgiftene til elever i kommunale skoler. Vi har faktisk spart kommune og stat for ca. 1.8 millioner bare på skolens drift i 1987!

Men nå er planene klare, godkjent av Oslo Katolske Bispedømme som står som byggherre. Ved påsketider ble krypten under kirken ferdig så menigheten har husvære utenom kirketid i byggetiden - de "kondemnabile" må rives før noe kan gjøres på tomten. Holder skje-maet, flytter man inn i "byggetrinn I"-de før omtalte 4.000 kvadratmeter - 1991! Skal aktivitetene utvides i menighet og skole, må byggetrinn II fullføres, men det synes langt dit frem.

Privatskoler - en varm potet!

Privatskoler er et særsyn i Norge, derfor er det mange vrangforestillinger og til dels sviktende forståelse for disse skolenes egentlige situasjon. - det gjenspeiler seg ikke minst i de stadig tilbakevendende debatter lokalt og sentralt om tilskudds- og refusjonsordninger. Skolene lever til dels på "nåde", avhengig av

Hvis samfunnet i det hele tatt skal fungere...

«I debatten om kvinnes stilling i samfunnet har man mest snakket om deres rettigheter.» fastslår professor Ole Didrik Lærum i en samtale med Bergens Tidende. «Men det faktiske forhold er jo at vi har et skrikende behov for kvinnes intelligens og arbeidskraft hvis samfunnet i det hele tatt skal kunne fungere i fremtiden.»

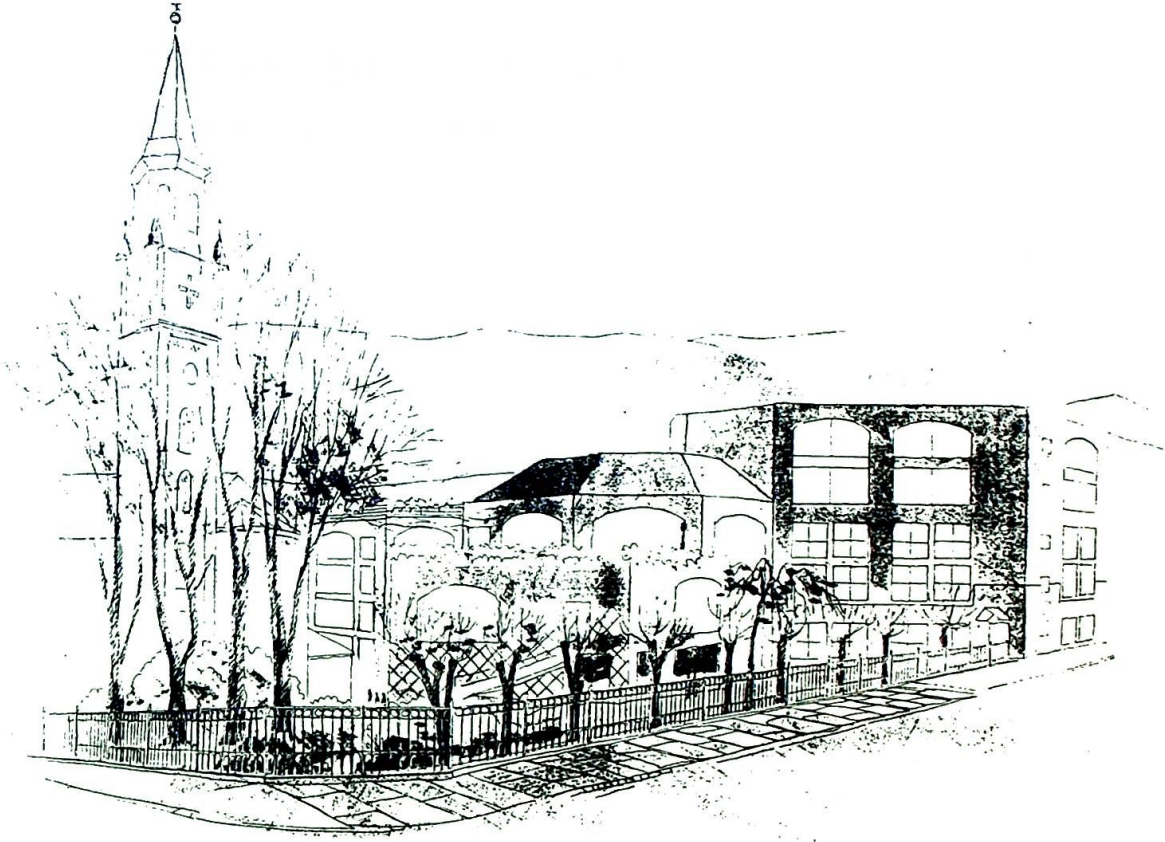
Verdens-bispedesynode 1990 – om prestenes utdannelse

Den neste ordinære verdens-bispedesynode har som tema «preste-utdannelsen i nåtidens samfunn» og skal – ifølge Vatikanets pressebyrå – starte 30. september og være avsluttet 28. oktober. Den forrige

ordinære synode, høsten 1987, dreide seg om legfolkets kall i kirken og verden.

Deltakere i en verdens-bispedesynode er som regel representanter for alle bispedømmers konferanser samt personer som paven selv utpeker, foruten rådgivende spesialister.

KATOLSK ORIENTERING

hvordan de politiske vinder blåser. Og mange tror at privatskolene drives for profit og kun er beregnet på de best etablerte som kan betale seg bort fra forhold de misliker i kommunale skoler.

- St.Paul er ingen slik skole, understreker Gjermund Høgh. - En katolsk skole er alltid på parti med svake grupper. Vi har et greit samarbeidsforhold med dem som arbeider med skolepør-

mål i kommunen, og de kan bekrefte at vi tar vår del av elever som kan kreve særlig omsorg.

Om å miste perspektivet

Hva er det som ryster og sjokkerer oss i mediabildet? Spørsmålet ble nylig stilt i radioprogrammet «På Kirkebakken» og hadde som bakgrunn den meget omtalte «selsaken». Hvilken virkning har aviser, radio og fjernsyn på vårt engasjement for andre mennesker?

Thor Ullero, pressesjef i Kirkens Nødhjelp, understreket viktigheten av å skille mellom p.d.e.s. yringsfriheten og p.d.a.s.

det man kunne kalle kommersialisert uansvarlighet. Han viste bl.a. til en av våre middagsaviser som en dag hadde spandert seks sider (pluss leder) på selsaken. Mens en opprørende melding fra Iran – at man der løser sitt opposisjonsproblem ved rett og slett å ta livet av de opposisjonelle i fengsel – den meldingen fikk mindre enn en tredjedel av en side!

Hva slags bilder gir vi folk? spurte Ullero, og hva slags premiss-leverandører

er vi – om folk ikke fullstendig skal miste perspektivet? Et bilde der selstakt blir viktigere enn menneskeslakt! Har vi ikke da rømt fra vårt medmenneskelige ansvar?

Jeg tror at pressen litt for lett vint skyver seg inn under yringsfriheten når det man egentlig holder på med er å manipulere med folks følelser, sa Ullero, som etterlyste en overordnet samfunnsmessig moralsk tenkning.

Kursendring overfor Kirken

I en tale rett før påske sa Nicaraguas president Daniel Ortega at han ville gi ti landsforviste katolske prester lov til å vende hjem, oppheve forbudet mot egne nyhetssendinger fra en katolsk radiostasjon, og tillate gjenopprettelsen av en katolsk velferdsorganisasjon som ble forbudt i 1985. Observatører i Managua mener presidentens kursendring overfor kirken må sees i forbindelse med den videre fredsprosessen i Latin-Amerika. NØP

Om viktigheten av å kunne lytte

«Jeg får ofte telefoner hjem fra pasienter og fra folk som har lest hva jeg skriver i aviser og tidsskrifter,» sier professor dr. med. Jan Vincent Johannessen til Stavanger Aftenblad. «En lørdag kveld ringte en dame og snakket og gråt uavbrutt i to timer på grunn av sin manns sykdom. Jeg sa ikke ett ord, og da hun endelig stoppet, sa hun at jeg var den fornuftigste person hun hadde snakket med noen gang.»

Gode råd skal en alltid høre...

«For å overleve må vi nøye oss med å nå 80 prosent av det vi hadde tenkt oss». Sitatet er hentet fra boka «Brenn deg ikke ut» av Barbro Bronsberg og Nina Vestlund (Cappelen). De gir gode råd til alle som kjenner seg plaget av stress og mas (og hvem gjør ikke det?)

Våg å være mindre flink! Du blir ikke mer elsket fordi du klarer alt perfekt.

Pavebesøket: Ikke regnet med slik velvilje!

- Da vi gikk i gang med planleggingen av pavebesøket hadde vi ikke regnet med en slik velvilje som den vi faktisk har møtt underveis, sa biskop Gerhard Schwenzer blant annet under pressekonferansen i Akersvn. 5 i forbindelse med det kommende pavebesøk. Leserne vil kjenne til mangt av det som ble sagt fra NRK s reportasje og fra pressen, men en liten oppfriskning - og utfylling - kan likevel være på sin plass.

Et enormt puslespill å få koordinert en slikt femlandsbesøk, og et løft som vår bittelille katolske kirke i Norge ikke kunne maktet på egenhånd, sa Lars Roar Langslet, koordinator i forberedelseskomiteen for pavebesøket. Og selv om besøket fra norske myndigheters side blir behandlet "som om det var et statsbesøk" idet staten tar seg av sikkerhetstjeneste og presseopplegg, "blir det selv sagt ingen militærparader", smilte Langslet som også forsikret at "paven, som på alle sine pastoralreiser, vil bo og spise enkelt i en kirkelig institusjon". Han berømmet både Utenriksdepartementet, Oslo Kommune og politiet for "fremragende samarbeidsvilje" og velvillig støtte.

Langslet opplyste også at et profesjonelt firma med Stein Roger Bull og Jo Vestly i spissen er engasjert som "teknisk ansvarlig" for den store utendørs messen på Akershus; både Oslo By og den katolske kirke er interessert i at arrangementet ikke blir "en amatørpreget affære". Hele 30 prester og biskoper skal gjøre altertjeneste under messen, og arkitekt Thomas Thiis-Evensen har ansvaret for "altertribunen" såvel som for utsmykningen i Borggården hvor de

kunstneriske innslag skal finne sted: Bentein Baardson skal lese et par av pavens dikt i Rolf Jacobsens oversettelse, Anne-Lise Knoff skal sørge for norsk "blomsterbildehilsen" og Arne Nordheim har komponert en "Johannesgangar" for anledningen og bl.a. engasjert Rådhusklokkene i Oslo som spelmenn.

- Fem av den norske kirkes biskoper har takket ja til å være med på den økumeniske gudstjenesten i domkirken i Tromsø; de fleste av dem som har meldt avbud på grunn av andre forpliktelser, vil møte paven enten i Oslo eller i Tromsø, opplyste biskop Schwenzer. På spørsmål om hans reaksjon på enkelte prinsipielle "nei" til å delta i den økumeniske gudstjeneste, svarte biskopen at "det er trist at kristne ikke kan be sammen. Er man trygg på sitt eget grunnlag, kan man lett møte andre". Også han understreket de mange positive reaksjoner på pavebesøket og beklaget at det lett blir "det negative som anses som pressestoff." Negative reaksjoner blant katolikker hadde han registrert svært lite av, men enkelte har innsigelser mot omkostningene, andre mot pavens synspunkter.

Vekt på økumenisk kontakt

- Det er helt uvanlig med to mellomkirkelige arrangementer i løpet av et todagers pavebesøk, slik det vil bli under Norgesbesøket. Det viser klart den vekt paven legger på økumenisk kontakt - de fleste nordmenn ser vel også gudstjenesten i Nidarosdomen som pavebesøkets største begivenhet, mente biskop Schwenzer.

På spørsmål om teologiske strids-spørsmål ville bli tatt opp under besøket, svarte Schwenzer, som ikke ville nekte for at den nåværende pave "har strammet tøylene", at det ville de neppe. Og pater Kjell Arild Pollestad bemerket - i tilknytning til spørsmål om pavens hårde linje mot kunstig presvensjon - at "det er fremmed for norsk mentalitet at man ikke lytter til egen samvittighet i slike spørsmål".

- Hvis pavens ettermæle skulle skrives i dag, hva ville det da stå? ønsket NRKs Geir Helliesen å vite. - Noe om hans kontaktskapende vesen, hans store evne til å komme på talefot med alle uansett ståsted og til å trekke med seg alle gode krefter, mente biskopen. Pater Kjell Arild Pollestad tilføyet at pavens korstog mot avkristningen i vårt hjemlige Europa er særlig viktig. Utfordret til å gi en tre-ords karakteristikk av Johannes Paul II, svarte Pollestad: - From, utålmodig, sterk.

Selvsagt kom spørsmålet om pavens stilling til kvinnene frem under pressekonferansen. - Paven har ligget lavt i terrenget på dette punkt, mente søster Mette Andrésen, katolsk pressekontakt for pavebesøket. - Det har mest vært fromme opplegg om hvor verdifulle vi er, og alt vi ikke kan gjøre i kirken. Når det gjelder negative reaksjoner på pavebesøket, noterte hun at til dels "har andre kristne rykket ut til vårt forsvar, og det er svært gledelig".

Hva det hele koster? - Utgiftene for Oslo Katolske Bispedømme ser ut til å ligge rundt 1,6 millioner kroner, de

Si nei til ting du bruker si ja til – så du får litt avkobling. Øv deg på å si nei!

Sørg for påfyll i gryta. Det er viktig med kolleger som gir påfyll i form av oppmuntring. For enkelhets skyld kan vi kalle dem oppmuntrere. De finnes i arbeidslaget, familien, blant vennene og sikkert også blant klientene/kundene. De menneskene skal du passe godt på.

NATIONEN

Tilfellet Rushdie

Kirkenes Verdensråd (KV) vil i fremtiden innta en noe mer kritisk holdning når det gjelder dialogen mellom kristendommen og islam. Mordtrusselen mot forfatteren Salman Rushdie er et eksempel på det militante ved islam og innebærer en demper av de krist-

nes håp om bedre forhold til denne religionen, erklærte KV's teologiske leder Gunther Gassmann nylig. Han understreket dialogbestrebelsene i vårt århundre er en viktig del av "avregningen med fortiden", en fortid hvor de kristne ikke akkurat viste særlig toleranse i sin omgang med andre religioner.

KNA

21

totale kostnader har jeg ingen oversikt over, sa biskop Schwenzer, som kunne vise til stor giverglede hos katolikkene: over en halv million kroner er kommet inn til nå.

Øvind Østang fra Kirkens Informasjonstjeneste ville vite hvilken plass Olavs-tradisjonen var tiltenkt under besøket, og biskop Schwenzer sa at det fra katolsk side ikke var lagt opp til noen spesiell markering, men at det vil bli et innslag om Hellig Olav i Nidarosdomen.

Spørsmålet om det ikke er på tide å heve bannlysningen av Martin Luther ble reist - det er fristende å tilføye "som ventet". Og som så mange ganger før, lød den katolske oppklaringsrunde: - En bannlysning innebærer utestegning fra kirkens sakramentsfellesskap og har selvsagt bare virkning så lenge et menneske lever her på jorden; etter den tid er saken overlatt til "høyere instanser". Et eksempel på klimaforandringen på katolsk hold: Københavns katolske biskop, Hans Martensen, har foreslått at man fra katolsk side godkjenner den augsburgske konfesjon.

Hva ville reaksjonen være om paven fikk Nobels fredspris? - Paven er *ex officio* forpliktet til å arbeide for fred - det er meget bedre om andre får den! Selv ville jeg aldri foreslå ham som fredspriskandidat, understreket biskop Schwenzer.

Hva pavebesøket betyr i europeisk perspektiv? - Personlig har jeg vært for engasjert i det praktiske til å tenke på eventuelle ideologiske perspektiver, svarte Langslet. - Hittil har jeg ikke sett noen politisk dimensjon ved det hele, men snarere en stor religiøs begivenhet som synliggjør i vårt land håpet om kristen enhet. Og som dertil bringer budskap til alle dem som står alle kirker fjernt, om at ånd er sterkere enn makt - og kjærlighet sterkere enn hat.

UKJ

R.I.P.
Vår kjære
SØSTER CLEMENTIA MÜLLER
døde i Oslo den 26.03.89
i en alder av 82 år
og etter 56 års klosterliv.
Vi anbefaler vår avdøde medsøster
til de troendes forbønn.

ST. JOSEPHSØSTRENE

Se, han er min frelses Gud, jeg er trygg, jeg frykter ikke. Herren er min sang, min styrke og min frelse. Med glede skal dere øse av frelsens kilde.

Chilenere sultestreiker i Stavanger

I skrivende stund sultestreiker en gruppe chilenerne på 24. dagen i St. Svithun kirkes lokaler i Stavanger - årsaken er at 12 av de omtrent 100 chilenerne som bor i Rogaland har fått avslag på sin asylsøknad. Chilenerne frykter at Regjeringens amnesti vil føre til at mange flere blir nektet asyl; amnestiet gjelder bare personer som har oppholdt seg i landet i minst 15 måneder, og de fleste av chilenerne har kun vært her i 10 måneder.

Den 17. mars sendte de sultestreichende en oppfordring til myndighetene med bønn om at "alle chilenske asylsøkere får oppholde seg i Norge inntil det chilenske valget i desember 1989 er foretatt", og at "alle får dra til et sikkert tredjeland etter den tid, dersom de ikke gjennom de muligheter norsk rettsvern gir, har fått asyl eller opphold i Norge".

- Sultestreiken er en reaksjon på en lite skjønnsom uttalelse fra Justisdepartementet om at 900 asylsøkere skal få avslag på sine søknader, sier Arvid

Sjødin, advokat for en av dem som er nektet asyl, til Stavanger Aftenblad. I en samtale med avisen sier Alex Kons, sogneprest i St. Svithun, at sultestreiken "ikke er noe som jeg eller den katolske menighet har oppfordret til - chilenerne har søkt den katolske kirke fordi de som katolikker føler seg nært knyttet til den. Fra Chile har de dessuten erfaring for at den katolske kirke står på deres side, og det er derfor naturlig for dem å søke hit". Unge Norske Katolikkers Forbund har i et brev til den norske regjering gitt uttrykk for sin støtte til chilenerne.

I en støtteerklæring undertegnet av pastoren i Stavanger baptistmenighet, Jon Roar Sekkelsten, og redaktøren i baptistenes avis, Peder M. Liland, heter det bl. a. at "det er naturlig at norske baptister stiller seg bak den appell de chilenske sultestreichende retter til Justisdepartementet . . . Vi vil på det sterkeste beklage at mennesker som søker asyl i Norge, opplever Justisdepartementets behandling av deres saker så urettferdig at de går til sultestreik".

Alle baptister løslatt fra sovjetiske fengsler

Ifølge offisielle kilder i USA er alle baptistiske samvittighetsfanger i Sovjetunionen nå løslatt fra fengsler og fangeleire. Av de 265 russere som i 1987 var fengslet for sin tro, var 116 baptister.

Forskjellige observatører mener at løslatelsene ikke minst skyldes et kontinuerlig politisk press på de sovjetiske myndigheter fra kristne organisasjoner i flere land. NØP

Litauen får tre biskoper

Paven har utnevnt tre lokale geistlige til biskoper i Sovjet-republikken Litauen. Utnevnelsene har stor symbolsk betydning for katolikken i Litauen. De blir også oppfattet som et positivt tegn i retning av nærmere forbindelser mellom Moskva og Vatikanet.

Vatikanet forbereder seg på en periode med liberalisering, selv om det er langt igjen til full religionsfrihet for Litauens overveiende katolske befolkning.

AFTENPOSTEN

22 Liturgisk kalender

APRIL

APRIL

19. Ferial. Ap.gj. 12, 24-13,5.
Joh. 12, 44-50.
20. Ferial. Ap.gj. 13, 13-25.
Joh. 13, 16-20.
21. Ferial el. Anselm, biskop og kirkelærer.
Ap.gj. 16, 26-33. Joh. 14, 1-6.
22. Lørdagsmesse. Ap.gj. 13, 44-52.
Joh. 14, 7-14.
23. 5. søndag i påsketiden.
Ap.gj. 14, 21-27.
Åp. 21, 1-5. Joh. 13, 31-35.
24. Ferial el. Fidelis av Sigmaringen, prest og martyr.
Ap.gj. 14, 5-18. Joh. 14, 21-26.
25. Markus, evangelist.
1. Pet. 5, 5-14. Mk. 16, 15-20.
26. Ferial. Ap.gj. 15, 1-6.
Joh. 15, 1-8.
27. Ferial. Ap.gj. 15, 7-21.
Joh. 15, 9-11.
28. Ferial el. Peter Chanel, prest og martyr.
Ap.gj. 15, 22-31. Joh. 15, 12-17.
29. Katharina av Siena, jomfru og kirkelærer.
Ap.gj. 16, 1-10. Joh. 15, 18-21.
30. 6. søndag i påsketiden.
Ap.gj. 15, 1-29.
Åp. 21, 10-23. Joh. 17, 20-26.

MAI

1. Josef, arbeideren.
Kol. 3, 14-24.
Mt. 13, 54-58.
2. Athanasius, biskop og kirkelærer.
Ap.gj. 16, 22-34.
Joh. 16, 5-11.
3. Filip og Jakob, apostler.
1. Kor. 15, 1-8.
Joh. 14, 6-14.

4. KRISTI HIMMELFART.

- Ap.gj. 1, 1-11. Ef. 17-23.
Mk. 16, 15-20.
5. Ferial. Ap.gj. 18, 9-18.
Joh. 16, 20-23.
 6. Ferial. Ap.gj. 18, 23-28.
Joh. 16, 23-28.
 7. 7. Søndag i påsketiden.
Ap.gj. 7, 55-60.
Åp. 22, 12-20. Joh. 17, 20-26.
 8. Ferial. Ap.gj. 19, 1-8.
Joh. 16, 29-33.
 9. Ferial. Ap.gj. 20, 17-27.
Joh. 17, 1-11.
 10. Ferial. Ap.gj. 20, 28-38.
Joh. 17, 11-19.
 11. Ferial. Ap.gj. 22,30-23, 6-11.
Joh. 17, 20-26.
 12. Nereus og Achilleus, martyrer.
Pancratius, martyr.
Ap.gj. 25, 13-21.
Joh. 21, 15-19.
 13. Ferial. Ap.gj. 28, 16-31.
Joh. 21, 20-25.
 14. PINSEDAG.
Ap.gj. 2, 1-11.
1. Kor. 12, 3-13.
Joh. 20, 19-23.
 15. Ferial. 1. Mos. 4, 1-25.
Mk. 8, 11-13.

MAI

16. Ferial.
1. Mos. 6, 5-10. Mk. 8, 14-21.
17. Ferial. 1. Mos. 8, 6-13.
Mk. 8, 22-26.
18. Ferial el. Johannes 1., pave og martyr.
1. Mos. 9, 1-13. Mk. 8, 27-33.
19. Ferial. 1. Mos. 11, 1-9.
Mk. 8, 34-9, 1.
20. Jomfru Marias lørdagsmesse el. Bernardin av Siena, prest.
Hebr. 11, 1-7. Mk. 9, 2-13.

Oslo-leilighet

ca. 60 m², ønskes kjøpt eller leiet av Hermann Bongard – i sentralt, rolig miljø.

Vennligst ring 55 48 41 eller skriv under adresse:

Gabelsgt. 27, 0272 Oslo 2.

Kunst og litteratur skaper forståelse
Institutt for kunst og kommunikasjon setter i gang et flerkulturelt skriveverksted – for oversettelse og gjendiktning.

Norsk Forfattersentrum har i dag rundt 20 medlemmer fra andre land, de fleste fra India og Pakistan, opplyser forfatter Lars Amund Vaage, en av initiativtakerne til instituttet. Dessverre har det i praksis vist seg nesten umulig for innvandrersforfattere å få bøker utgitt her i landet, av grunner som ikke har noe med kvalitet å gjøre. Det skal mye til for norske forlag vil ta kostnaden med å lage prøve-oversettelse.

Etter vår mening er verken Norge eller innvandrerne tjent med disse tilstandene, sier Vaage. Kunsten og litteraturen er særlig godt egnet til å skape forståelse mellom mennesker med ulik kulturell bakgrunn. Slik forståelse er viktig for å få bukt med rasisme og diskriminering.

Dette tiltaket gjør meg svært glad, sier den 31-årige kurderer Ahmet Kizilarlam. Han skriver på tyrkisk og har gitt ut en diktsamling i hjemlandet Tyrkia. Vi utenlandske forfattere er isolert i Norge, og vi føler frustrasjonen ved ikke å få dele våre tanker med andre. Endelig får vi hjelp til å gi ut bøkene våre.

ARBEIDERBLADET

Neste nummer utgis 18. mai. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Medarbeidere:

Tollef Berg

Liv Greni

Kjell Arild Pollestad o.p.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 42 43 57

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Årsabonnement (Norge): kr. 190,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 2 04 64 80

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1
Telefon: (02) 20 72 48

Presangene til
1. kommunion og
ferming/konfirmasjon får du
kjøpt hos oss:

**Barnebibler, bibler,
kors i gull, sølv og bronse,
rosenkranser, lys med
kristne symboler,
ikoner, ungdomsbønne-
boken «I Ditt nærvær».**

Vi har nå et tilbud på
P. H. Rieber-Mohns bok:
«**Kristen i et tidsskrifte**»,
kr. 15,—! Begrenset antall.

VI SENDER OVER HELE LANDET

ÅPNINGSTIDER:

Mand. – fred.

9.30 – 16.30

Torsd. 9.30 – 17.30

Lørd. 9.30 – 13.30

GUSTAV BÖHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

Tlf. (03) 83 42 80

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

**TRENGER
DU TRYKKSAKER?**

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10

Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

BEGRAVELSESBYRÅER

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN**
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

CARITAS | NORGE
DEN KATOLSKKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonti:

Postgiro: 5 00 40 64 – Bank: 8998.09.08136

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Blikk
på tiden

Sultestreik

I Haugesund sultestreiker gamle mennesker.

I Stavanger sultestreiker chilenske asylsøkere.

I Sør-Afrika sultestreiker politiske fanger.

Gamle mennesker sultestreiker for å bli hørt. De vil ha den sosialhjelp de mener å ha krav på når de ikke kan klare seg selv.

Chilenske asylsøkere sultestreiker for å bli hørt. De vil ha garantier for ikke å bli sendt tilbake til Pinochets terrorvelde.

Sør-afrikanske fanger sultestreiker for å få sine saker prøvet for retten. De sitter fengslet uten lov og dom.

Retten til rengjøringshjelp, retten til asyl, retten til frihet. De sultestreiker for å bli hørt.

Og ikke bare for å bli hørt, men for å få det som de vil. Oppnå en rettferdig behandling av myndighetene.

Det gamle ekteparet i Haugesund, chilenerne i Stavanger og fangene i Sør-Afrika har mer enn virkemidlet felles. På hver sitt vis og innenfor ulike livsvilkår sloss de for sin frihet.

Sør-Afrika er ikke så langt borte når chilenske asylsøkere i Stavanger føler seg truet av norsk pøbel. Fengslet er ikke så langt borte når to uføre gamle får beskjed om å selge bilen for å betale hjemmehjelpen. Når kommunene nå skjærer ned på pengene til uføretransport og andre goder som skulle hjelpe de svakeste, er det mange som etterhvert blir sittende som fengslet i sitt eget hjem.

De sultestreiker for å bli hørt. De sultestreiker for å få sin vilje.

Sultestreik virker sterkt på oss. Det kaller på dype følelser. En annen streik er det lett å være for eller imot. Det er mer trøblete å ta avstand fra de sultestreikendes ønsker. Presset er sterkt, selv om det kommer fra få.

Den som sultestreiker ofrer egen velvære og kanskje helse for sin sak. La oss ikke derfor blindes. Terrorister ofrer ofte livet for sin sak.

Nederlaget for et samfunn er at en del mennesker ikke blir hørt før de griper til de mest drastiske virkemidler. Først når de på en eller annen måte markerer stor styrke, blir deres sak tatt alvorlig.

Hvordan er det i kirken? Lytter vi der til hverandre? Bli legfolket hørt? Bli kvinnene hørt? Bli ungdommen hørt? Bli de gamle hørt? Bli de vanlige prestene hørt? Bli lokalkirken hørt i det høyeste hierarki? Er det oppgitthet eller fromhet som hindrer de mer dramatiske virkemidlene?

Til alle tider har vi noen som griper til dramatiske virkemidler også i kirken. For å bli hørt i kirken. Ofte blir de effektivt kneblet — eller standhaf-

tig overhørt. I Norge hører vi lite — er vi oss selv nok, eller har vi nok med å overleve som minoritet?

Men lytter vi til hverandre — i kirken?

Og i hvilken grad er vi som kirke villig til å lytte til de svake i samfunnet, og kjempe for deres sak? I hvilken grad gjør vi vår innflytelse gjeldende for å fremme de undertryktes rett?

De chilenske asylsøkerne i Stavanger søkte tilflukt i den katolske kirken. Men hvor langt er vi villige til å gå i forhold til norsk asylpolitikk? I forholdet til Sør-Afrika? Og hvor flinke er vi til å bryte hjemmets fengelsmurer for dem som er uføre — når samfunnets velferdstilbud ikke lenger er der?

Har vi i det hele tatt tid til å lytte til hverandre? Har vi tid til å oppdage mennesker rundt oss, eller venter vi til vi gjennom avisene får presentert de mest dramatiske rop om hjelp?

Det dreier seg ikke bare om sultestreikende protestanter. Det dreier seg om så mange, mange andre. Ingen av oss kan lytte til alle, men alle kan vi lytte. Ta oss tid til å lytte. Til Herren, til oss selv, til våre nærmeste. Lytte til mennesker rundt oss. Før de går til sultestreik.

Kristins søster